

TISZATELEK
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

TISZTELT TISZATELKIEK!

TISZTELT ÉRDEKLŐDŐK ÉS ÉPÍTKEZŐK!

*„Széles e világnak fénye, gazdagsága
El nem csábít innen idegen országba.
A ki magyar, nem tud sehol boldog lenni!
Szép Magyarországot nem pótolja semmi!”*

(Pósa Lajos: Magyar vagyok)

TISZATELEK
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

A művészet és a tudomány kettősségét alkotja az építészet. Részben racionális követelményeknek kell megfelelnie, hiszen elsősorban a funkciónak és a rendeltetésnek van alárendelve. Ellenben, mint térbeli forma, az építés szubjektív alkotómunkájának eredménye.

Művészet azért, mert hasonlóan egy festőhöz, vagy egy zeneszerzőhöz, az építész is minden tudását, tapasztalatát, erejét és önmagából egy darabot belead abba, hogy tökéletes művet alkosson. Megalkotni egy egyszerű épületet nem nehéz, de mindezt úgy tervezni, hogy a környezetet, az embereket, a múltat, jövőt és még rengeteg egyéb dolgot figyelembe veszi egy építész, azt csak művészi szinten lehet.

A Kézikönyv és az erre alapuló településképi rendelet (a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény) segít abban, hogy a településen élő emberek, jobban vigyázzanak a helyi értékekre és megismerjék őseik életét. A község, biztos pont mindenki számára. Ahol jó élni, dolgozni, tanulni, pihenni ahová mindig jó haza térni. Környezetünk általunk, velünk együtt él, fejlődik, úgy, amerre mi tudatosan vagy éppen tudat alatt formáljuk. Ezért fektetünk nagy hangsúlyt az épített és természeti értékek megőrzésével összhangban álló tudatos és ütemezett fejlesztésekre.

A település bemutatására hivatott színes képvilággal gazdagított kézikönyv egységben tárja az olvasók elé Tiszatelek szépségét és rejtett kincseit. Széles skálában mutat példákat a lakóházak, udvarok, előkertek megtervezéséhez, miközben bemutatja mindennapjaink színvonalát.

A kézikönyv tükröt mutat elénk, mely által még szebbé, még harmonikusabbá, még egységesebbé formálhatjuk Tiszatelek Községet.

Gégény Géza Zsolt
polgármester

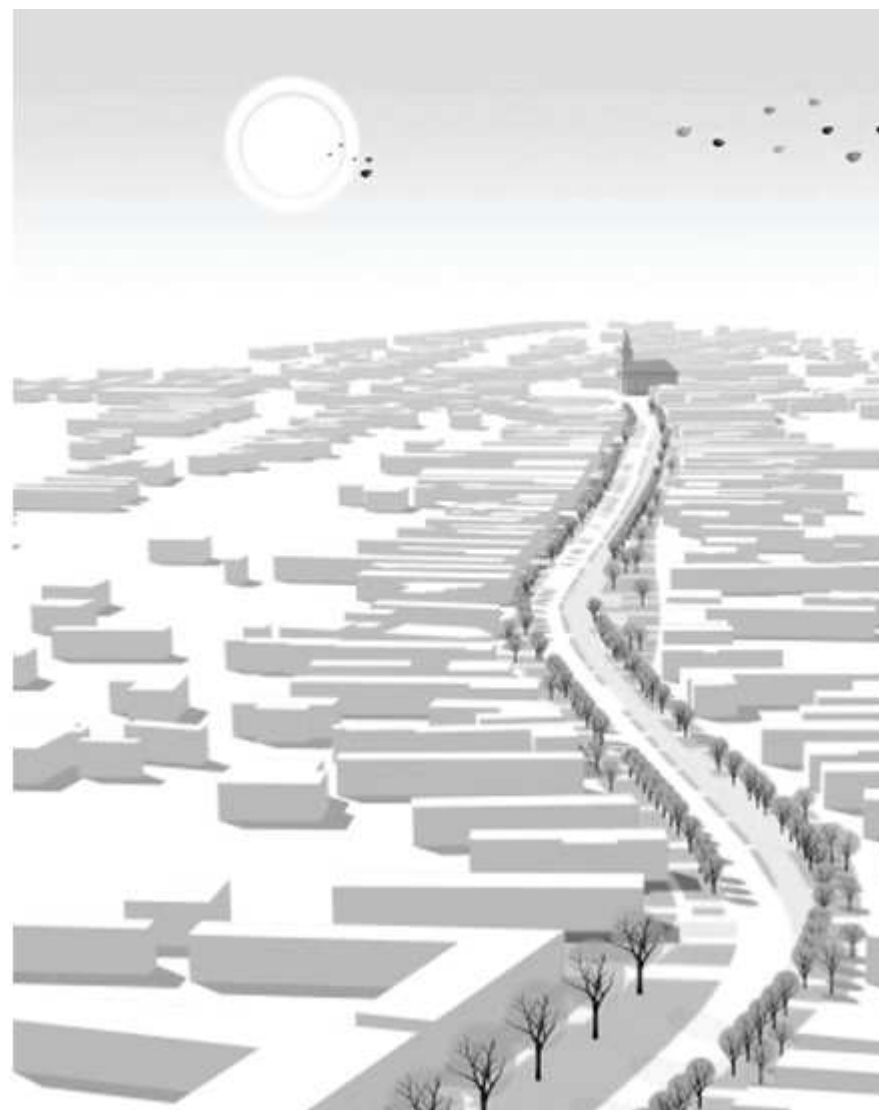
TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	2
2. Tiszatelek bemutatása, <i>általános</i> településkép, településkarakter	5
3. Örökségünk a településkép szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők	10
4. Településképi szempontból meghatározó területek Tiszateleken <i>eltérő</i> karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával Falusias lakóterület településközponti funkciókkal és Kocoba, Kétérköz, Érhát Gazdasági terület Üdülőövezet Beépítésre nem szánt terület	18
5. Ajánlások a településkép minőségének formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató: Telepítés Terepalakítás Magasság Tetőhajlásszög Tetőforma Szín Tornácok Ajtók, ablakok Homlokzatképzés, anyaghasználat Részletek Kerítések, térfalak Kertek közterületek településképi útmutatója Utcák Közterek, közparkok, közkertek	33
6. Jó példák: épületek, építészeti részletek épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása	58
7. Jó példák: sajátos építményfajták sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések	64

BEVEZETÉS

*„Mert a legnagyobb örökség, amit adni lehet az utódnak, az otthon.
Egy ház, akármilyen ház. De amelyiknek falát aggodás, szeretet,
gondoskodás s a jövődők bizakodó hite emelte föl. És fák. Amiket
nem azért ültetett valaki, hogy hasznukat lássa. Nem is azért, hogy
önmagát mulattassa velük. Hanem azért, mert szépségre és jövőre
gondolt, békességre gondolt és a lelke tele volt derűvel. És ültette, egy-
szerűen azért, mert szerette a fát és a fákon keresztül akarta elmon-
dani mindazt, ami az otthonban kapcsolatban felgyűlt benne s amiket
szavakba önteni nem tudott.”*

Wass Albert

Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között.

Az építészet sokszínűségét adja a változatos utcák, terek, épületek sokasága, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek.

Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnek, lehet külön-külön még szép dallam is, amit játszanak, az összkép hamis.

Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élehetetlen környezetet alakítanak ki.

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit.

Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása.

Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át egészen épített környezetünkig.

TISZATELEK BEMUTATÁSA

általános településkép, településkarakter

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a Ibrányi járásban található meg Tiszatelek Község.

A település közigazgatási területe már a bronzkorban is lakott hely volt, a határában feltárt régészeti leletek tanúsága szerint éltek itt emberek. A késő bronzkori Gáva kultúrához tartozó egykori lakosság az egész környéket benépesítette.

Lakóhelyüket itt a Rétközben egy mocsárból kiemelkedő dombháton építették ki, mely egykori lakóinak védelmet biztosított nemcsak a külső ellenséggel szemben, de jöszágaikat is óvta az elköszálástól.

A mai Tiszatelek község 1954-ben alakult egyutcás település, a Rétköz árvizektől mentes egyik homokhátján.

A településre vonattal a MÁV 119-es számú (Nyíregyháza NYK–Kótaj–Buj–Herminatanya–Dombrád) vonalán jutunk el. Sajnos, 2009. szeptember 17-től „ideiglenesen” szüneteltetés alá került a vonatközlekedés.

A település nevében a telek szó a történelmi elnevezésből maradt meg, míg a Tisza jelző földrajzi fekvésére utal.

Tiszatelek határában (a település közigazgatási területén, de a Tisza zempléni partján) található Európa legnagyobb ismert partifecske-fészkelőtelepe, melynek nagysága az 1980-2000-es években stabilan 1500-2500 pár körül mozgott (ez több mint tízszerese a faj átlagos tiszai telep méretének).

Megközelíthető: Nyíregyházáról indulva a 3834-es alsórendű úton, Keme-
csén áthaladva a 3824-es alsórendű útvonalon haladva, Vasmegyerén és
Beszterecen áthaladva, érkezünk Tiszatelek Községébe. A legközelebbi vá-
rosokkal, naponta autóbusz járatok kötik össze.

A különböző karakterű településrészekben más és más építészet jelenik meg,
valamint az eltérő karakterű épületek egymás mellett békésen megfér egy-
más mellett. Természetesen a településen vannak olyan házak, amelyek nem
illenek bele a településképbe. Ezek az épületek akkor születnek, amikor épít-
tetjük a kialakult környezettől mindenképpen mást szeretnének. Előfordul,
hogy a sokszor túlgondolt, alapvető geometriai formáktól különböző, szok-
ványostól eltérő szín- és anyaghasználat mellett a kertek előtt elszétálva a
helyiek felnézve vagy éppen fejcsoválva tekintenek egy-egy épületre.

Községünk lakóinak száma meghaladja a 1400 főt, és további emelkedő ten-
denciát mutat. A település tiszta, rendezett, gondozott, az infrastruktúra tel-
jes körű. Az óvodai nevelés, iskolai oktatás, az egészségügyi ellátás szerve-
zett. A Könyvtár mellett a sportélet is jelentős.

Tiszateleken a Kossuth utca és a Dózsa György utca tekinthető a település
főutcáinak. Ebből az utcákból nyílnak a hosszúkás telkek, melyeken az épüle-
tek oldalhatáron álló, a telekhatárral egyvonalban induló lakóépületek talál-
hatók. Az utcavezetés tudatosan, gondos tervezést követően jöttek létre.

A következőkben bemutatunk egy válogatást azon épületekről, melyek sa-
jatos értéküknél fogva már hosszabb ideje Tiszatelek identitását erősítik. A
település egyes részeire vonatkozó építészeti előírások szem előtt tartásával
elérhető, hogy az új építésű házak ne idegenként, hanem ismerősként jelen-
jenek meg a többi ház között, melyek teljes mértékben elősegítsék a Község
karakterének megőrzését, és továbbformálják. Az utóbbi években épült sike-
res példák illusztrálják azokat a megoldásokat, amelyek segítik az előbbie-
ken megfogalmazott megvalósításokat.

Tiszatelek 1954-ben alakult meg a nagyhalászi határban fekvő Boros-, Cibarét-, Ehrenreich-, Kocoba-, Márczi-, Pillér-, Szántó- és Telek tanyák, Csókadomb, Ér-hát, Hajnaltó, Kecces, Kéciházhely, Kétérköz, és Tiszahát uradalmi majorokból.

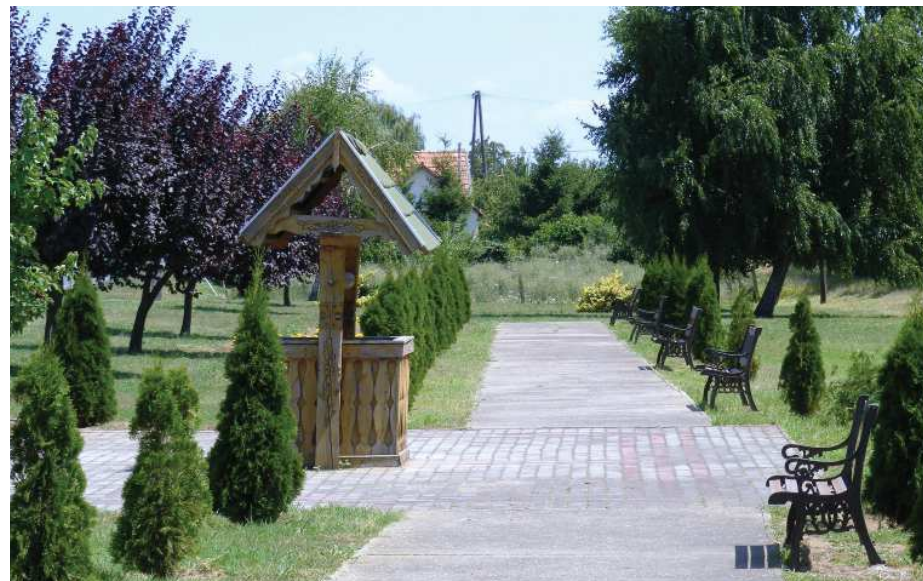
Mivel Te-lektanya (egykor Nagytanya) volt ezek közül a legjelentősebb, ennek a megváltoztatott nevét kapta a község: a telek méretére utaló „nagy” jelzőt a Tisza előtaggal váltották föl. Régóta ismert lelőhely a jelenleg temetőnek használt Telek-domb. Kiterjedt késő bronzkori-kora vaskori (ún. Gáva kultúra), valamint Árpád-kori település húzódik rajta. Nagyhalász városból 3834. sz. összekötő út kereszteződésében északnak véve az irányt, elérjük a megyeszékhelytől mintegy 30 km-re található települést. 1954-ben a Nagyhalászhoz tartozó uradalmi majorkából jött létre a ma közel 1600 lakosú rétközi község.

A mindössze 90 hektáros belterületét hosszú főútca szeli át. A Nagyhalász és Dombrád között összeolvadt tanyák régi épületei már 1970-re eltűntek. Bár a községnek több mint fél-ezer háza van, népi építészeti kincsei nincsenek, a Sóstói Múzeumfaluban látható a Kossuth utca egyik portájáról származó ágasfás, zsúp-fedeles ga-lambdúc.

A település jellegét tekintve a K-Ny irányú, Nagyhalászt Dombráddal összekötő orszá-gút mentén levő tanyák összeépítéséből alakult. Ez a magyarázata a főút 16 km-nyi hosszúságának, hogy 1945 előtt lakói a helyi uradalmakban, majorságokban dolgoztak.

A régi település hosszan kanyargó főutcájára vannak a telkek felfűzve, melyek nem a klasszikus szalagtelkek jellemzik, hanem a szélesebb arányosabb tanyás ingatlanok, melyek általában kétsoros beépítésűek. A parasztdvarekora a tagolt épület-elrendezés a jellemző.

A beltelkek kettő udvarrészre osztódnak és ezeken egymáshoz építetten helyezkednek el az épületek. A sort az utcára véggel néző lakóház kezdi és mögötte helyezkednek el az egyre kisebb traktusmélységű (így egyre alacsonyabb gerinc magasságú) gazdasági épületek.

A településnek számottevő külterületi lakóhelye van, ezek közül a jelentősebbek: Kétérköz, Érhát, és Kocobatanya. A lakosság nagyobb arányban él külterületen, mint a központi belterületen.

A Tisza-folyó árterületén üdülőházas terület van kialakítva, beépítése részlegesen megtörtént. Turisztikai jelentősége a nyári szezon idején jelentős.

A település belterülete, és közvetlen beépített külterülete, üdülőterülete még mindig alakulóban van, tartalékterülettel bír, a belterületi mezőgazdasági területek is beépíthető területnek számítanak. A közintézmények a lakóterületbe ágyazva helyezkednek el, súlypontjuk két szerkezeti centrumban van. Az egyik az iskola környezetében, a másik falusias lakóterületi terület a Polgármesteri Hivatal környezetében található.

A régi településrész mentén nem jellemzőek a törtvonalú telekformák, az egyenes szalagtelkek az „ősközség” főutcájának mentén aránylag átlagos szélességű, 16-18 m széles, 100-120 m hosszú ingatlanokat eredményeztek.

Az utólagos telekosztásoknál, és beépítéseknél már az utóbbi évtizedekben megszokottá vált 18-20 m-es szélesség, és a 60-70 m hosszú telkek a jellemzőek.

A „főutca” mentén elvértve található régi lakóházak, az új beépítések, illetve az új utcák ingatlanjai előkertes beépítésűek. A hátranyúló szalagtelkek általában kétsorosak, ritkábban, főleg az új beépítéseknél egysorosak. (nyárikonyha épület szélesebb ingatlanon a jellemző)

A parasztdvarokra a tagolt épületelrendezés a jellemző. A beltelkek két udvarrészre osztódnak és ezeken egymáshoz építve helyezkednek el a melléképületek.

A lakóházzal kezdődő épülettömb mögött helyezkednek el az egyre kisebb traktusmélységű (így egyre alacsonyabb gerinc magasságú) gazdasági épületek.

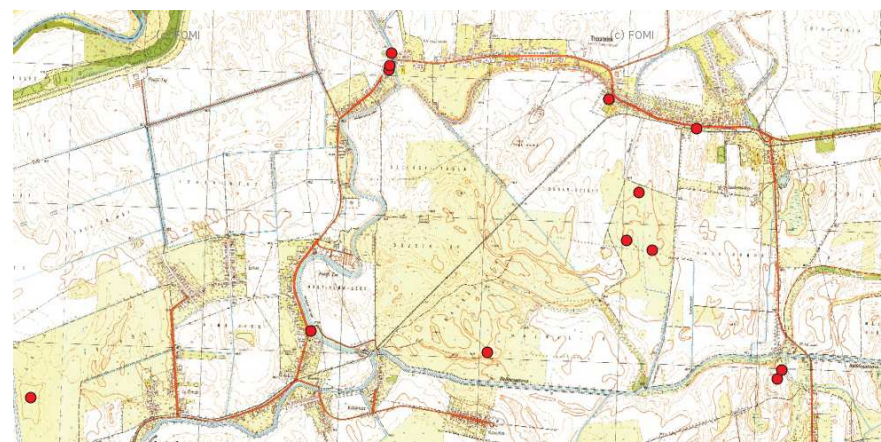
**Az első katonai felmérés
(1763 - 1787)**

**A harmadik katonai felmérés
(1869 - 1887)**

**A második katonai felmérés
(1806 - 1869)**

**Katonai felmérés
(1984)**

A természeti és társadalmi törvényszerűségek hatására alakult ki Tiszatelek településszerkezete, a természetföldrajzi viszonyokon alapulva jött létre, melyek változásai hosszabb időt öltenek fel. A természeti tényezők: domborzat, vízrendszerek, szél, napfény, csapadék stb. közül az első kettő befolyásolja legerőteljesebben a települések szerkezetét. Mai jellege szerint Tiszatelek egyutcás falu. A szalagtelkeken külön-külön álló épületek ritkábban soros, gyakrabban kétsoros rendben csatlakoznak egymáshoz. Parasztdvairaira a tagolt épületelrendezés volt a jellemző.

ÖRÖKSÉGÜNK

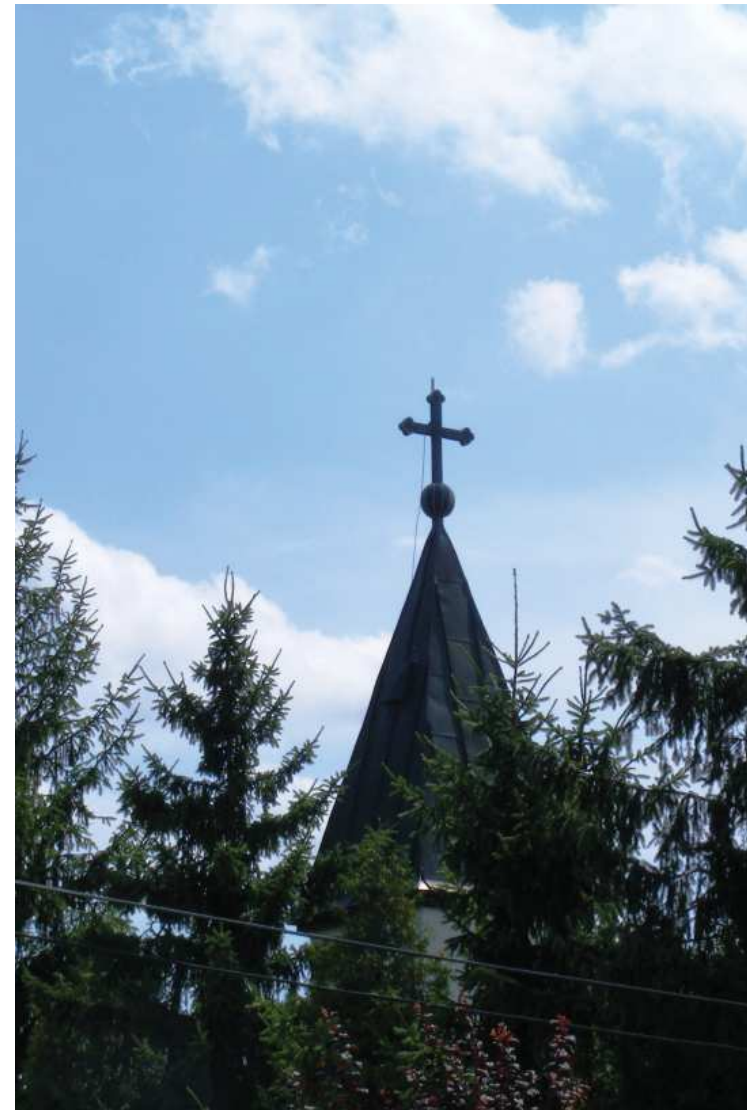
a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

Tiszatelek Község helyi védett, vagy helyi védelemre javasolt építményei

1. *Jézus Szent Szíve római katolikus templom*
A templom a XVIII. században épült.

2. Tiszateleki Református Egyházközség temploma
Az imaház az úttal párhuzamosan épült, előtte acéllábú harangláb található.

3. Hunyadi Mátyás Általános Iskola emlékműve

Tiszatelek kiemelkedő különlegessége:

4. Nyírvideki Kisvasút

A Nyírvideki Kisvasút különlegessége, hogy a többi keskenynyomközű vasúttal ellentétben nem csak teherszállítás céljából épült. Nagy hangsúlyt fektettek a személyszállításra is. A Nyírvideki Regionális Kisvasút, ismertebb nevén a Nyírvideki Kisvasút egy 760 mm nyomtávolságú, egyvágányú, nem villamosított kisvasúti hálózat, melynek két vonala alsó hangon több, mint húsz települést és tanyákat kötött össze a megyeszékhellyel, vagyis Nyíregyházával. Utolsó üzemeltetője MÁV-Start Zrt. volt.

1905-ben épült meg a Nyíregyháza–Dombrád közötti vonal, amely 1911-ben bővült a balsai szárnyvonallal.

1930-ban a Balsai Tisza-híd átadásával összekötésre került a Bodrogközi Gazdasági Vasúttal, és a Pálházi Állami Erdei Vasúttal, így Nyíregyháza a kisvasút által elérhetővé vált Sárospatak és Sátoraljaújhely összekötésével.

Sajnos, 1944-ben a Tisza-hídat felrobantották, amely azóta sem épült újjá. Így az útvonal Sárospatak és Sátoraljaújhely felé is megszűnt a kisvasút által.

2009. szeptember 17-től „ideiglenesen” szünetel a forgalom Herminatanya és Dombrád, illetve Herminatanya és Balsa között, 2009. december 13-tól, a 2009/2010. évi menetrendváltástól viszont a teljes hálózaton leállt a forgalom, beleértve a Nyíregyháza–Herminatanya közötti vonatokat, és a korábban leállított részekén közlekedő vonatpótló buszjáratokat.

Nyírvideki Kisvasút C-50 típusú pályafenntartó (PFT) üzemi dízelmozdonya

5. Népi lakóházak

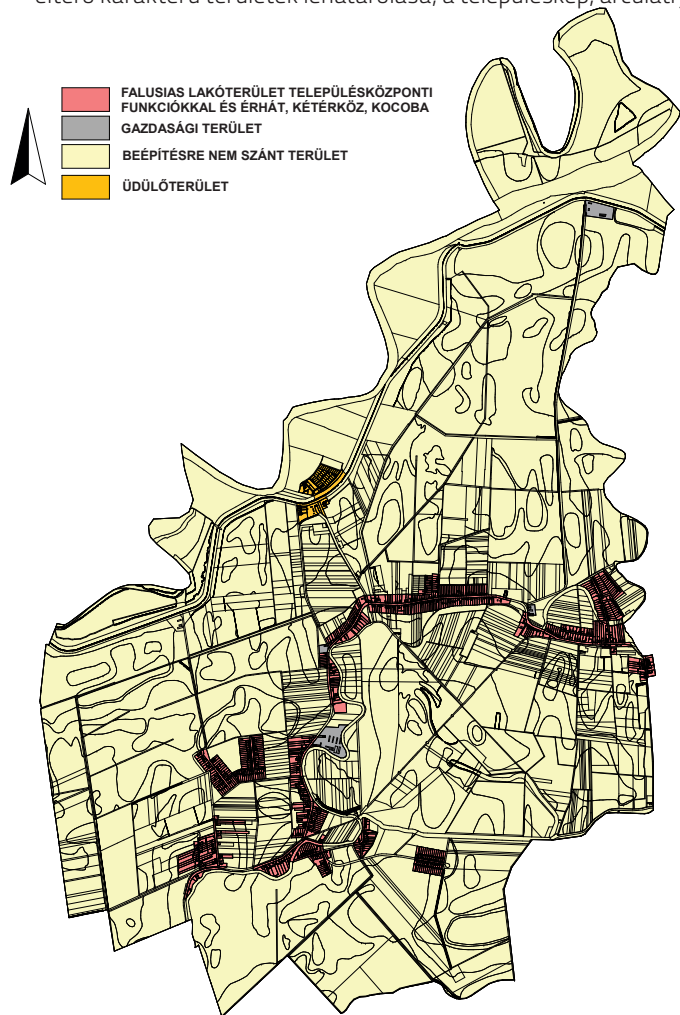
A háromhelyiséges, szoba-konyha-kamra, szoba-pitvar/kéményalja-kamra, szoba-konyha-szoba beosztású. Ezeket más néven soros alaprajzú házaknak is hívták. Olyan lakóházatípus, amelyben a helyiségek sorosan – sorban egymás mögött, egyenes vonalban, egy tengelyre fűzve épülnek. Az ilyen házakat legfeljebb folyosó egészíti ki. Az egyes helyiségek egymásból vagy külön-külön az udvarról, folyosóról közelíthetők meg. Hazánk paraszti lakóházainak nagyobb része e típusba tartozik. A 14–15. sz. óta általános az a szoba-konyha (pitvar-kéményalja)-szoba vagy kamra beosztás, ami kamrával, istállóval, esetleg színnel bővíthetett.

1. 4487 Tiszatelek, Fürst Sándor u. 0162/5. hrsz.
2. 4487 Tiszatelek, József Attila utca 26. szám 0151/13. hrsz
3. 4487 Tiszatelek, Iskola utca 0160/8. hrsz

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

Tiszatelek településképi arculatának vizsgálatakor négy eltérő karakterű településrészt határoztunk meg. A település lakóterületén összevontan láthatjuk a falusias lakóterületeket, ide értve: Kocobát, Kétérközt és Érhatot is.

A lakóövezetek környékén, elsősorban találhatóak meg az ipari, gazdasági létesítmények, míg az üdülőövezet a település közigazgatási terület északi részén helyezkedik el. A negyedik kategóriába a beépítésre nem szánt területek kerültek.

FALUSIAS LAKÓTERÜLET TELEPÜLÉSKÖZPONTI FUNCKCIÓKKAL ÉS KOCBA, KÉTÉRKÖZ ÉS ÉRHÁT

A községnek igazából településközpontja nincs. Több kisebb részre tagolódik, melyek egységében alkotják Tiszatelket. Maga a település szabálytalan alaprajzú, és mai formájában is az uti falu jellemzőit hordozza magában. A szalagtelkes falvak (szalagtelkes falu) egyik fajtája. Olyan település, amelynek két sor szalagtelke egy átfutó út két oldalán helyezkedik el. A telkek út felőli végén áll a hosszanti telekhatárra épült lakóház, beljebb következik a gazdasági udvar a gazdasági épületekkel. A telek belső vége legtöbbször veteményes vagy gyümölcsöskert. Van olyan útifalu is, amelynek telkei baromudvaros elrendezésűek (baromudvaros telekrend). A szántóföldek, amelyek eredetileg tagosítatlanok és nyomáskényszer alá tartozók voltak, a belső telkektől (belső telek) elszakítva kerülnek el a határban. – Az útifalun átfutó utca sok esetben nem országút, hanem csak egy abból kiágazó mellékút vagy zsákutcaszerű bekötőtűt.

Az ilyen falvak népe védelmi szempontból jobb helyzetben volt, mint az országút mellé települt útifaluké. Azokat a falvakat, amelyeket elkerül az országút és amelyeken csak mellékút vagy bekötőtűt halad keresztül, útféli falunak is nevezi a magyar településtörténeti irodalom. Az útifaluk egy másik sajátossága, hogy telkeiken gyakran több ház is épült egymás végébe, ilyenkor az eredendően családi-nemzetségi megülésű hosszúudvar lassan zsákutcává, közzé alakult. – Az útifaluk eredetileg mind egyutcásak voltak, közülük azonban némelyek az évszázadok alatt több utcássá váltak. Az új utcák lehetnek párhuzamosak a régivel, haladhatnak arra merőlegesen, de lehetnek ferdek és görbék, térszinthez igazodók is.

A nagy – telkes községi épületeknél a szabadon álló épület elhelyezése a jellemző. Ez esetben az utcaképi megjelenés magastetővel javasolt. A tetőgerincvonala a kialakult beépítéshez igazodjon. Nem lehet egyértelműen állást foglalni az utcával párhuzamos, vagy merőleges tető kialakítása mellett. Fontos, hogy megjelenése az utcaképhez igazodva, de ne hivalkodva alakítsa, fejlessze a belső településképet. Ez megjelenhet eltolt tetősíkkal is.

A Kossuth utca a fő utcája a községnek. Itt jellemző a település ellátó, igazgatási és oktatási funkciók sűrűsödése, a szolgáltatások jelenléte. A települési sziluet az alföldi településekre jellemző tipikus képet mutatja. A horizontálisan elterülő földszintes beépítésű település közepén alakult ki a falusias lakóterület. Több hasonló épület a településképet egységességét eredményezi, melyhez alapvető követelmény az épületek homlokzatképzésének, a színezésének, az anyaghasználatának, az illeszkedésének a gondos megválasztása. Továbbá a nyílászárókra és tetőfedésekre, tetőformákra is gondosan ügyeljünk. A településrészben található lakó épületek általában oldalhatáron álló módon helyezkednek el sorban egymás után 2-3 méteres előkerttel magastetős tetőkialakítással. Lapostetős és többszintes épület nem jellemző. A településképet egységességét a hasonló karakterű épületek többsége erősítheti. Ezért az épület formálásakor az anyaghasználatban, a homlokzatképzésben, a színezésben, az arányos illeszkedés az elvárás. Külön oda kell figyelni az épületek utólagos hőszigetelésekor az épület egésze kerüljön felújításra. Ekkor a színezés, a nyílászáró csere is illeszkedjen a környezetéhez. Ugyanerre tetőfedések cseréjénél is gondolni kell.

A nagyobb telkeken általában a községi épületek találhatók szabadonálló beépítési mód alkalmazása mellett magastető kialakításával. A tetőgerinc kialakításánál a meglévő épületekhez, utcaképhez kell igazodnia. Utcával párhuzamos gerincű épületet a környezet figyelembevételével, az utcakép kialakult állapotának megsértése nélkül lehetséges. Keresztbe forduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni, ott is megfontolással: ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre.

Tiszatelek részeként három településrész van, ami hozzá kapcsolódik: Kocoba, Kétérköz és Érhát. Megközelítésük igen egyszerű, főleg mert Kocoba és Kétérköz Tiszatelek részét képezi a Kossut utca mentén. Érhát megközelítése a Dózsa György utcából lehetséges nyugati irányba, vagy az Árpád utcán észak felé haladva. A település szerkezete szerint a falusias lakóterületot nem öleli körül a különböző lakóterületek, hanem szinte egymást követik, a fő utca mentén. A vendéglátó és élelmiszer üzletek részben a lakóépületek átalakításával kerültek kialakításra. A múlt század elején épült épületek többségét az 1970-es években a sátoztetős épületek váltották fel. Eközben egyéb típusstervek is megvalósultak. A településképet formálják a bővítések is. A jövőben, nagyobb mértékben a meglévő lakóépületek felújításával lehet számolni.

Több hasonló épület a településképet egységesíti eredményezi, melyhez alapvető követelmény az épületek homlokzatképzésének, a színezésének, az anyaghasználatának, az illeszkedésének a gondos megválasztása. Továbbá a nyílászárókra és tetőfedésekre, tetőformákra is gondosan ügyeljünk. A településrészen utcánként, utcaszakaszonként változó a tetők kialakítása. A legrégebbi épületek során a nyeregtetős (vagy csonka kontyolt nyeregtetős) tetőforma figyelhető meg utcára merőleges kialakításban.

Az 1970-80-as évekbeli sátoztetős épületek a települések egységesítését bontotta meg. Kialakításuk során a meglévő utcaképet figyelmen kívül hagyták.

A tetők hajlásszöge általános esetben 30-45° körül mozog, így nem árnyékoljuk le a szomszéd épületét, akár a tetőtér kialakítása is megtörténhet gazdaságos kialakítással.

A falusias lakóterületnél alapvetően gazdag a zöldfelület, megfelelő hely kínálkozik a pihenő terület kialakítására. A növények alkalmazása során természetes és hatékony eszközzel tudunk hangulat-teremtő díszítést készíteni telkünkre. Árnyékoló szerepük az energiatudatos életmód egyik eszköze.

A településképet egységesítésének megvalósulásához a ház utcafronti homlokzatának készítése során előnyösebb lehet az oromzat kialakítása, akár csonka kontyos kialakításban is.

A falusiasodással együtt jár a gazdag zöldfelület és pihenő terület kialakításával. A növények egyrészt hangulatteremtő, díszítőelemek, másrészt hatékony, természetes eszközei az energiatudatos életmódnak, mivel – árnyékolnak.

Az épületek jellemzően a telek oldalhatárán állnak. Az épületek a központban szorosabban, zártabban helyezkednek el egymáshoz képest, a központtól távolodva a beépítés egyre szellősebbé válik. A telkek mérete változatos képet mutat, a telkek alakja alapvetően hosszúkás, szalagszerű. Érdekes módon a leghosszabb telekmérettel rendelkező ingatlanok a falusias lakóterülethez közel, a Petőfi utcán találhatóak. A hosszúra nyúlt telek végét is hasznosítják, művelik, kukoricát, gyümölcsfákat találunk legtöbbször.

FŐBB ILLESZKEDÉSI SZEMPONTOK:

- az új épület tervezés során a szomszédos épületek figyelembevétele mellett szükséges a magasság, tetőforma és tetőhajlásszög megválasztása
- kedvező utcaképet segítse a homlokzat kialakítása
- az épület rendeltetését tükrözze a homlokzat építészeti megoldásai
- az építészeti örökség közvetlen másolását kerüljük el
- a modern és hagyományos formák közötti egyensúlyra kell törekedni
- hagyományos részletformák a modern épületeknél alkalmazhatók

Rétköz területén három tanyatípustalálható. Északon a tiszamenti öntéstalajon 12 uradalmi tanya alakult ki. A lakosság száma 200 és 450 főp között váltakozott. A II. világháború után szerencsére többségében megmaradtak ezek a tanyarészek, fejlődni kezdtek, szerkezetük kezdett átalakulni. A legtöbb esetben a főbb megélhetési forrás a mezőgazdaság lett, így agrártanyáknak is nevezték őket. A legtöbb tanyarészt valamelyik nagyobb településhez csatolták.

Területi különbség figyelhető meg a tanyák között az infrastruktúra ellátottság tekintetében is. Valamennyi külterületi település infrastruktúrális ellátottsága sokkal hiányosabb mint a belterületeké, de jelentős eltérések vannak a belső, vagy csatolt területek és a peremhelyzeti tanyák között. A belső települések környezetében a feltételek (villany, telefon, szilárdburkolatú út, járda, vezetékes víz, közúti, vasúti közlekedés) jobbak és adottabbak, ez főleg a városközei térségekben jellemző.

A tanyakeletkezés többszakaszossága a tanyafelszámolás mai ütemében és formájában is jelentkezett. A tanyák megszűnésének folyamata az anyatelepülések közelében kialakult tanyákkal, majorokkal kezdődött. Ezt a nagybirtokok felszámolása, majd a külterületen életbe lépett építési tilalom, belterületi házhelyosztás indította el.

A háború előtti időszakban Érhát Nagyhalászhoz tartozott, majd később, azaz 1955-ben Kocoba, Kétérköz és Érhát, Tiszatelek községéhez lettek kapcsolva.

KOCOBA

Tiszatelek falusias településrészéről kiérve, dél-nyugati irányban elsőként Kocoba településrészre jutunk.

KÉTÉRKÖZ

Kocoba településrészt követően, Kétérközbe érünk.

A XVII. században az állattenyésztés kereteit túllépve, a földművelésnek egyre növekvő szerep jutott, főleg ha gazdag adottságú földrészekről volt szó. A helyiek igyekeztek kihasználni a földrajzi adottságokat.

A szálláshelyek – ahol összekapcsolódott az állattartás a földműveléssel-, komplex vegyesgazdasági üzemhelyekké fejlődtek. Egyszerre érvényesült a mezőgazdasági termelés mindkét ága, tehát az egy oldalú vándorló állattartás orientációját felváltotta a letelepedett életmóddal járó állattartás. Ezzel a fejlődéssel párhuzamosan az ideiglenes pásztortákolmányok és tüzelős ólak helyett kunyhók, végül házak épültek.

ÉRHÁT

Érhát megközelíthetősége két felől is lehetséges. Az egyik lehetőség szerint Kocoba településrészéből, egy mellék út vezet nyugati irányba Érhátra, míg másik irányból: Nagyhálaszból, északra tartva is megközelíthető a településrész.

A XVIII. században a kezdeti, átmeneti szállások (tanyák) mindinkább átalakultak állandó lakhelyekké. Ezek az egyes települések közelében szóróványosan helyezkedtek el a nagyobb települések körül. A vasúthálózat kialakulása, a közlekedés fejlődése, az értékesítés könnyebbé válása motíválta a gabonatermesztés intenzívebbé válását, amely az árvíz-mentesítési munkálatok és a tagosítások nyomán újabb lendületet kapva táplálta a tanyásodás megindult áradatát. A változásoknak köszönhetően létrejöhettek az egykori legeltetőszállásokból a mai összetett és fejlett tanyarendszer, melynek alapját a földművelés képezte.

FŐBB ILLESZKEDÉSI SZEMPONTOK:

- az új épület tervezés során a szomszédos épületek figyelembevétele mellett szükséges a magasság, tetőforma és tetőhajlásszög megválasztása
- kedvező utcaképet segítse a homlokzat kialakítása
- az épület rendeltetését tükrözze a homlokzat építészeti megoldásai
- az építészeti örökség közvetlen másolását kerüljük el
- a modern és hagyományos formák közötti egyensúlyra kell törekedni
- hagyományos részletformák a modern épületeknél alkalmazhatók
- arányos illeszkedés a szűkebb - tágabb környezetben

Az illeszkedési szempontok a korszerű megoldások alkalmazását nem zárja ki. Fontos a jellemző épületi elemek, mint; tető, homlokzat, nyílászárók, egymáshoz viszonyított arányossága, mint ahogyan a környezetbe való beilleszkedés arányossága is fontos. A hagyományos tömegformálási eszközök újragondolásából modern mai példák jöhetnek létre.

Gazdasági funkció kiépítése esetén, az egyszerű ipari formákat kell elsődlegesen figyelembe venni, méghozzá úgy, hogy a településképbbe beilleszkedjenek.

Kocoba

Kéteérköz

Érhát

GAZDASÁGI TERÜLET

A település ipari, gazdasági zónái alapvetően a település lakóterületrészein helyezkednek el, a Kossuth utca és a Dózsa György utca mentén.

Tekintettel arra, hogy az ipari területek többsége településképi szempontból jól látható, esetenként meghatározó helyen található, elengedhetetlen ezek településképi hatásának vizsgálata és megújulásuk, fejlesztésük településképi koordinálása.

Az e területeken kialakult tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában és erősítésében.

A külterület erdőterületei mellett megtalálhatók a gyeplélegő területek. Fontos a gyümölcsös és növénytermelés, de az erdőgazdálkodás is jelentős.

Elsődleges szempont a tájkarakter megőrzése, a növénytakaró zöldfelületek elsőlegessége az épített elemekkel szemben. Alacsony (párkány) magasság javasolt úgy, hogy az a technológia rovására, annak korlátozását ne jelentse.

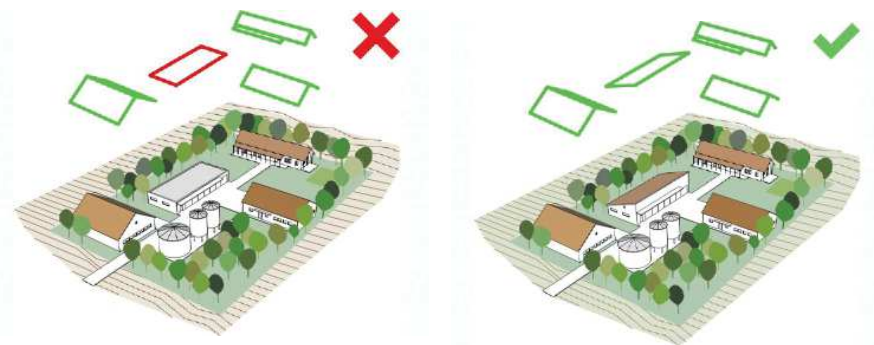
Törekedni kell a meglévőkhöz közel azonos magasságú, tetőhajlású, tetőformájú, egyszerű anyag és színvilágú épületek kialakítására. Önálló gazdasági területen az egyszerű ipari formákat célszerű előnyben részesíteni.

Elsődleges szempont a tájkarakter megőrzése, a telepre való kedvező rálátás biztosítása érdekében a növénytakaró zöldfelületek elsőlegességének – de legalább arányosságának – biztosítása az, épített létesítményekkel szemben.

JAVASLATOK

A rendeltetés határozza meg az épület tömegét és tető kialakítását, elhelyezhetőségét az ingatlanon belül. A gazdasági és mezőgazdasági célú épületek közel helyezkedjenek el egymástól. A lakó funkciójú épületet távolabb helyezzük el.

A gazdasági tevékenységhez szükséges épületek a lakó funkció mögött legyen kialakítva. Kerítések kialakítása során a tömör falszerű kerítés kiépítése nem javasolt. Minden esetben törekendi kell a meglévő épületek homlokzati kialakítására, színvilágára, anyaghasználatára és tetőformájának megválasztására tetőszerkezetének hajlásszögére. Önálló gazdasági területen az egyszerű ipari formákat célszerű előnyben részesíteni.

ÜDÜLŐTERÜLET

Ezen területen nyaralók és kempingek találhatók. Állandó lakosságról nem beszélünk. Az üdülőterület jelentőséggel bíró tájképi jellegében, a regionális stratégiák nemzetközileg is autonóm fejlődési utat bejáró két ága, az építészeti és az urbanisztikai regionalizmus kapcsolódott össze. A sajátos üdülőterületi regionális stratégia a rekreáció funkciójához igazodva az urbánus modernitás és a hagyományos vernakuláris minták közt egy sajátos üdülőterületi regionális minőség kikísérletezését jelentette, elsősorban a topografikus, klimatikus adottságokhoz. Egyben az üdülés korabeli életmódjához igazodva. Ez az építészeti-településképi minőség a magyar építészet és településtervezés történetében is sajátos, korábban feltáratlan jelenségnek minősül.

A nyaralók szabadonálló beépítési módként épületek fel, sajátos telektelehatárolási szempontokat figyelembe véve. Az előkert nagysága jóval nagyobb, mint a nagyobb településeken. Az épületek formái jellemzően a szocreál építkezés stílusait, vagyis az 1980-as éveket idézik fel, mind az anyaghasználat, mind a formai követelmények megvalósulása során. A tetőforma általában nyeregtetős, vagy lapostetős kialakítású. A tetőhajlásszög 15-35 fok köz kivételével szinte bármi lehet. Az épületek jellemzően észak-dél irányú kialakításúak, és a tetőfelületen, legfőkébb a déli odalon az esetlegesen napelem használatának kialakítása teljes mértékben megoldható.

Az épületek lazábban helyezkednek el egymástól, mint az Alsó Rakamaz településrészben, így az egymásra árnyékolás nem jellemző, az esetlegesen elhelyezett napelemek teljes kapacitással tudnak működni. A homlokzatok vonatkozásában egységes, utcákra jellemző homlokzatokról beszélhetünk néhány kivétel mellett. Az utcakép formálásában őriznünk kell a szomszédok nyugalmát, azok megsértését még véletlenül se veszélyeztessük. A tájidegen anyagok használata nem célszerű.

FŐBB ILLESZKEDÉSI SZEMPONTOK:

- az új épület tervezés során a szomszédos épületek figyelembevétele mellett szükséges a magasság, tetőforma és tetőhajlásszög megválasztása
- kedvező utcaképet segítse a homlokzat kialakítása
- az épület rendeltetését tükrözze a homlokzat építészeti megoldásai
- az építészeti örökség közvetlen másolását kerüljük el
- a modern és hagyományos formák közötti egyensúlyra kell törekedni
- hagyományos részletformák a modern épületeknél alkalmazhatók
- arányos illeszkedés a szűkebb - tágabb környezetben
- a környező beépítés adottságaihoz való illeszkedés, mint formailag, mint anyaghasználatilag
- a természeti környezetbe illeszkedés alapelve valósuljon meg
- a célzott (tervezett) hasznosítás jellege illeszkedjen a környezetbe
- a tervezett beépítés mértéke illeszkedjen (beépítési százalék mellett fontos az építménymagasság, a tetőtér beépítése).

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

A település közigazgatási területe építési szempontból két részre tagolódik, beépítésre szánt területekre és beépítésre nem szánt területekre. A település közigazgatási területének beépítésre nem szánt területei közé tartoznak a közlekedési-, közmű elhelyezési területek, a zöldterületek (közparkok), erdőterületek (védelmi erdők, gazdasági erdők, egészségügyi, szociális, turisztikai erdők), mezőgazdasági területek, (kertes mezőgazdasági területek, általános mezőgazdasági területek), és a vízgazdálkodással összefüggő területek. A beépítésre nem szánt területeken kialakult tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában és erősítésében.

Az e területeken kialakult tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában és erősítésében. A külterület közel kevesebb, mint az ötöd részét foglalják el a gyeplélegő területek, mely területek egy része kiemelt jelentőségű tájvédelmi továbbá a különleges természet megőrzési területhez – mint láprétek, mocsárrétek, sárrétek, kaszálórétek, – tartozik. A külterületi földek egy része, gyümölcsös, ill. szántó művelésű. Az erdőterületek mérete meghatározható.

A KÜLTERÜLET TERÜLETFELHASZNÁLÁSI ELEMEI TISZATELEK TELEPÜLÉSEN

Szántók: Tiszatelek település külterületén a mezőgazdasági jelleg az uralkodó. Az éghajlat a nem túl víz- és hőigényes kultúráknak kedvez, elterjedt szántóföldi növény a búza, a kukorica, és a rozs). Ma a külterület döntő részét, foglalják el a szántók, melyek részben közúton, részben dűlőutakon jól megközelíthetők. A szántóterületek a határban összefüggő felületként jelennek meg, a táblák határain futó csatornák és utak menti fasorok csak helyenként tagolják a tájat. A szántók a közigazgatási terület 8 %-a.

Rétek, legelők: A gyepek területek erősen megfogyatkoztak az utóbbi száz évben. A nyílt társulások közül a homokpusztarétek jellemzőek. A mélyedésekben gyakoriak a vízállásos, nedves rétek, mocsárrétek. A rétek és a legelőként hasznosított gyepterületek együttevén a külterületnek kb. 2 - 3 %-át teszik ki.

Erdők: Erdőtársulásait jelentős mértékben (akác, nemes nyár, tölgy) ültetvények jellemzik. Az erdők a település 5 - 6 %-át borítják.

Gyümölcsösök: A gyümölcsösök területe az utóbbi években az alacsony felvásárlási árak miatt csökkent. Az alma- és meggytermesztés jellemző a településre. A gyümölcsösök nagy része a külterületen található, körülbelül a külterület 1 %-a. A zártkerti területeken korábban elsősorban a szőlőtermesztés volt jellemző, amit ma részben gyümölcsösként, részben szántóként hasznosított parcellák tarkítanak, de jelentős a parlagon hagyott területek aránya.

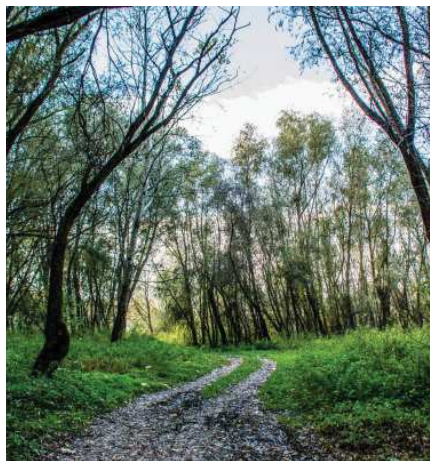
A tájvédelmi területeket településkép szempontjából meghatározó területként javasolt kezelni.

Tiszatelek-Tiszaberceli Ártér Természetvédelmi Terület

A Tiszatelek-Tiszaberceli Ártér Természetvédelmi Területet 1973-ban nyilvánították védetté. A folyamatos bővítéseknek köszönhetően – többek között 1990-ben a gávavencsellői ártér is ide lett csatolva – mára már 1263 hektárnyi részt foglal magába. A természetvédelmi terület a Tisza gátjai közé szorított hullámtérben található meg, a folyó partjai mentén elnyúló keskeny, hosszú sávban, mely Gávavencsellőtől egészen Tiszatelekig húzódik a Tisza mindkét oldali hullámterét magába foglalva. Tiszatelek mellett, Tiszakarád, Tiszacsermely, Tiszabercel, Paszab és Ibrány településeket is érinti.

A tiszatelki partrészt fűz-, nyár ligeterdő birtokolja. A part menti bokorfüzeseket és a magasabb térszínen még szórványosan fellelhető keményfás tölgy-kőris-szil ligeterdő. Ezek őshonos cserjéi, lágy szárú növényei, a sással, kákával szegélyezett holtágakat, és azok gazdag hínárvegetációját, a megmaradt ártéri réteket és mocsárréteket hivatott megőrizni a természetvédelmi terület. Az ártér a Remete-zug és Tódalja kivételével egész évben látogatható. Számos védelem alatt álló növényfaj honos a vidéken. Az ártér nem csak jelentős növényállománnyal rendelkezik, zoológiai értékei is páratlanok. A berki fülemüle menedéke ez a tájvédelmi körzet, és Tiszatelek határában található Európa legnagyobb ismert partifecske fészkelőtelepe is.

Berki fülemüle
(*Luscinia megarhynchos*)

1996-ban a Magyar Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Program (MNBMP) folyamatának kipróbálása során az országos 5x5 km-es mintaterületről - melyet itt jelöltek ki - 371 edényes növényfaj került leírásra. Közülük 15 áll természetvédelmi oltalom alatt. A védelem alatt álló növények közül kiemelhető a tömeges Tisza-parti margitvirág és a nyári tőzike, ezenkívül említést érdemel a debreceni torma, a mocsári lednek, a közönséges kígyónyelv, a kétlevelű sarkvirág, az erdei borkóró és a békakonty is.

A hínárvegetáció legjelentősebb faja a sulyom és a fehér tündérrózsa, de fellelhető itt a rucaöröm és a tündérfátyol is.

Az ártér zoológiai értékei közül kiemelkedik a ritka Berki fülemüle, melynek talán utolsó menedéke ez az ártér. A fülemüle életterét pedig éppen a morotvák és a szinte járhatatlan bozótosok, a puhafa ligeterdők, a füzesek, szilesek és az alattuk burjánzó sűrű aljnövényzet képezik, mint amilyen a Felső-Tisza egykori jellegzetes flórája volt, és amit itt sikerült többé-kevésbé megőrizni.

A területen él még az erdők által körülhatárolt nedves gyepek, kaszálók ritka madara a haris, valamint a fogolya régió gyakoribb fészkelője is. Az emlősök közül megtalálható itt a mára már csökkenő létszámú vidra és alkalmakként megfigyelhető itt a vadmacska is.

A terület értékei közül kiemelkedik a tiszavirág, de több védett szitakötőfaj is előfordul itt; ilyen a lápi acsa, a feketelábú szitakötő vagy a sárgás szitakötő.

AJÁNLÁSOK: FALUSIAS LAKÓTERÜLET TELEPÜLÉSKÖZPONTI FUNKCIÓKKAL ÉS KOCOBA, KÉTÉRKÖZ ÉS ÉRHÁT

a településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

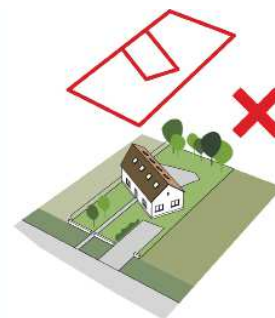
Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant. A szépség sokféle lehet. Borainkról sem mondhatjuk, hogy a vörösbor jó, a fehér nem. Tudva, hogy bizonyos alkalmakhoz, ételekhez jobban illik a vörös, mondhatjuk, hogy mi a rozét szeretjük. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, ne járjunk úgy, mint a borász, aki gyakorlatlanul túlkénezi borát.

TELEPÍTÉS

A településrészen oldalhatáron álló, merőleges elhelyezkedésűek a családi házak az utcafronthoz viszonyítva. A kötelezően előírt és kialakult előkerti előírásoktól eltérni nem javasolt. A főépület mögött kialakítható a növényzettel határolt védett kert.

Javasolt az utcafronttól egyenlő távolságra lévő épületek egységes nyugodt ritmusú képeinek alkalmazása.

TEREPALAKÍTÁS

A településen a terepadottságok nem indokolják a terepalakítást, de amennyiben a terepviszonyok igénylik a terepre való illesztéskor megfelelően telepített, terepre ültetett épület alkalmazása.

MAGASSÁG

A lakóházak magassága különböző. Találkozni földszintes, tetőtér beépítéses, kétszintes épületekkel is. Magas tetős és lapos tetős kialakítású családi házakkal. A már meglévő lakóházak figyelembevételével kell az új családi házakat elhelyezni, tehát hasonló magassággal kell kialakítani, mint a környezetében lévő több ingatlant.

Javasolt az azonos magasságú épületek egyenletes utcaképének megalkotása. Az újonnan épülő épületeknek a meglévő magassághoz kell alkalmazkodniuk az egységesség érdekében.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Tiszatelek település központi részén a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos. A meglévő lakóépületek közé telepíteni kívánt családi háznak hasonló hajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetében lévőké. Az utcaképbe a túl alacsony vagy a túl magas hajlásszöggel rendelkező épületek nem illenek bele.

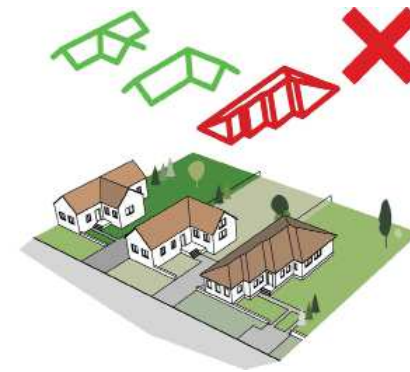
Javasolt a meglévő épülethez való illeszkedés a tetőhajlásszög kiválasztása esetén.

TETŐFORMA

A településrészen a családi házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél figyelembe kell venni a szomszéd lakóépületek tetőformáját. Ha egy kialakult nyeregtetős házból álló utcaképbe új lakóház épül, akkor oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú családi ház. Ha egy kialakult sátoztetős házból álló utcaképbe új lakóház épül, akkor oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló sátoztetős tetőformájú családi ház.

Azonos tetőformájú épületek egyenletes utcaképet alkotnak. Az egységesség érdekében az újonnan épülő házaknak is hasonló tetőformával kell, hogy épüljenek.

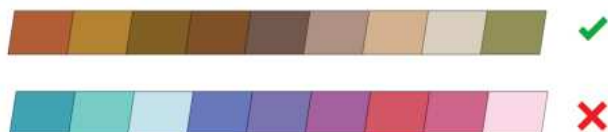
HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT (SZÍN)

A település ezen részein az alkalmazott homlokzati színvilág igen változatos. A környezethez való illeszkedés érdekében érdemes a fehér, tört fehér, a homok- és agyag szín árnyalatait használni, illetve a tégl- és terrakotta vörös színek, a pasztell földszínek, valamint a természetes építőanyagok esetén azok természetes színei alkalmazása a javallott. Kerülendő az erős, élénk színek használata, illetve a túl sötét és mély árnyalatok sem ajánlottak. Vegyük figyelembe a szomszédos épületek színárnyalatait, és olyan színt használjunk, amely bele illik a településrész utcaképébe.

A kirívó homlokzati színek alkalmazása nem ajánlott.

A héjazat színének kiválasztása során az élénk színek alkalmazása nem javasolt, a hagyományos színeket (pl. vörös cserépfedés) válasszuk.

TORNÁCOK

A népi építészet egyik könnyen felismerhető jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác.. Ezek a terek készülhetnek az épület anyagából vagy fából. A tornác formájára, kialakítására számtalan példa kínálkozik, településünkön főleg oldaltornác épült. Az arányos tornácos épületek erősítik a község identitását és arculatát. E hagyományt az új családi ház kialakításánál, újszerű átgondolással tovább vihetjük új otthonunkba. A településrésze a beépített tornác a jellemző. A beépítési forma a „lopott tornác” egyik változata. A tornác az 1940-es évek elején jelent meg hazánkban. Több változata is adott volt, és a későbbiekben egy-egy tájegység szerint egyéni formát kezdtek ölteni, a helyi szokásoknak és hagyománytiszteletnek köszönhetően. Új épületek esetében követni lehet a klasszikus formákat, illetve lehetséges előtornác, oszlopos-tetős, nyitott építmény a bejáratnál. Az építés során mindenképpen ügyeljünk arra, hogy az utcaképbe illeszkedjen az épület összhatása.

AJTÓK, ABLAKOK

Jelentős megjelenési és hangulati befolyást jelent egy-egy nyílászáró kialakítása. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, hogy ezt milyen módon tesszük meg. A hagyományos nyíláskialakítás a jellemző: jellegzetes kétszárnyú, két vagy három osztatú ablakok, általában utcafronton szimmetrikus kialakítással faanyagból készülve. Új lakóépület építésénél célszerű a település családi házait körbejárni, és azokból ötleteket meríteni saját otthonunkhoz, ezzel is gazdagítva a népi lakóházakkal tarkított településünket.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Az épületek burkolásai, vakolatainak színezése egyre inkább kedvelt a tulajdonosok körében. Használat során ügyelni kell a végső összkép harmóniájára mind a lakóépület, és mind a környezet vonatkozásában. A túldíszített illetve túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, ezután a tiszta, nyugodt településre zavaróan fog hatni. Egy jól megválasztott burkolat nem csak esztétikus, de az épületet is óvja a külső hatásoktól.

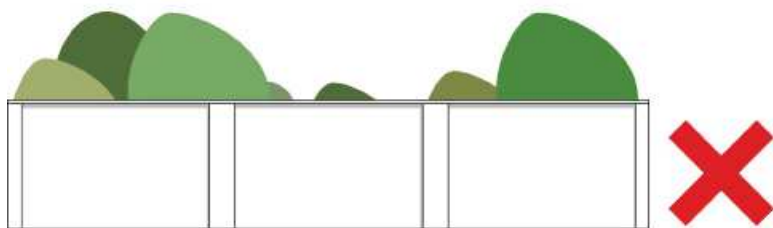
RÉSZLETEK

Házunk és kertünk találkozási pontjai folyton változó, gazdagodó élményt nyújtanak. Évről évre, évszokról évszakra más képet mutatnak. A növények az épületen egyrészt hangulatteremtő díszítőelemek, másrészt hatékony, természetes eszközei az energia-tudatos életmódnak – árnyékolnak!

KERÍTÉSEK, TÉRFALAK

Házaink kiegészítő elemei a kerítések, lámpák, postaládák, korlátok, melyek alakítják a végső képet, hangulatot. Ha kellően odafigyelünk, kellően igényesen választunk ki és valósítunk meg, akkor jön létre a megfelelő összkép a lakóépületünkkel. Ezek a részek sűrűbben cserélt elemek, akár már egy új festék, új színhasználat során tudunk változtatni rajta.

KERTEK

Az egészséges és buja zöldnövényzet, illetve a kert növényeinek kiválasztása fontos szempontokat rejt. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a kert fekvését, az éghajlatot és a talaj minőségét. Kétérközben az éghajlat szélsőségek között mozog, így előfordulhat nagy hideg, vagy forróság, nagy légszárazság, és erős csapadék.

Mindezek figyelembe vételével egyénileg kialakíthatóak egy-egy családi ház kertje. A porták folyamatos rendben tartása elengedhetetlen részlet. Figyelembe kell venni a tájjal való kapcsolat fontosságát, melynek csak egyik aspektusa a tájba illeszkedő ház építése. Legalább ennyire fontos szempont a természetvédelem is. Nem elhanyagolandó, hogy a kertek tervezése során, javasolt olyan növényeket telepíteni, amely vonzza a környező élővilágot, ez által növelve az élő fajok életterét. A kialakítás során, vegyük figyelembe a lakóépületet, és olyan növényeket telepítsünk, amely segíti az épület illeszkedését a tájba.

A természettel való közvetlen kapcsolatot a kertünk teremti meg. Változása gyors, hiszen évszokról-évszakra változik, megújul. A változatosan kialakított növényvilág alkalmazásával az élőlények számára új élettereket biztosítunk. Tiszatelekre a rendszeresen gondozott kertek, porták a jellemzőek. A hátsó kert nem csak a kikapcsolódást, pihenést szolgálja, hanem gyümölcsöket, zöldségeket is termeszthetünk bennük.

A kert az épített környezet része. Ha harmonikusan van kialakítva, egységet alkot, szépségével kapcsolódik a lakóépülettel, akkor élhetővé tesszük saját környezetünket, ezzel közvetlen életterünk a szabadterre kiterjesztett közege illeszkedő lesz nemcsak a településképp szépségének növelésére, de saját komfortterületünknek is jót tesz. Elsődleges szempont, hogy a kertünk kialakítása az épület stílusához amennyire csak lehetséges illeszkedjen, alkalmazzunk kertépítészeti megoldásokat.

A kert nem csak védelmi szerepet tölt be, hanem díszítő szándéka is legalább olyannyira fontos. Gondozott, szép kertünkben nem csak magunk gyönyörködhetünk, hanem az éppen arra tévedők számára is jó benyomást kelthetünk, továbbá a település arculatához pozitívan járulunk hozzá. A növények telepítésekor érdemes olyan fajokat kiválasztani, amelyek nem csak virágjukkal, hanem a levelükkel is díszítenek, így csaknem minden évszakban színesítik udvarunkat.

UTCÁK

A településkép javításához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. Látványos előrelépést jelent a közterületek karbantartása, megfelelő fenntartása, nem használt közterületi elemek elbontása, sérült elemek helyreállítása. A nyomvonalas elemek felfűzik a települést alkotó darabkáit, ezért fontos az egységes kialakítás elérése. A községen áthaladók leginkább ezeken a vonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott véleményüket. Kiemelkedő figyelmet kell biztosítani az infrastruktúra elemeinek kiépítésére, a nyomvonalvezetés megválasztására, a felszín feletti és az alatti elemek tájba illesztésére.

A járőfelületek, burkolatok kialakítása során a tartósságra, a javíthatóságra és a vízáteresztésre, valamint az akadálymentesítésre egyaránt gondoljunk. Semleges színek javasoltak a burkolat kiválasztása során. A járőfelületeket gondos tervezés során kerüljenek kialakításra, hiszen azoknak illeszkedniük kell a zöldfelületek szegélyeihez és a kerítések lábazataihoz.

Az utcakép legmarkánsabb élő elemei a magasra növekvő fás növények. Több azonos faegyed sorba ültetése, azaz fasor esetén viráguk, levelük, termésük, lombszínük, ágszerkezetük, lombformájuk alapján az utcakép jellegzetes karakterének meghatározóivá válnak. A járófelületek, burkolatok kialakítása során a tartósságra, a javíthatóságra és a vízáteresztésre, valamint az akadálymentesítésre egyaránt gondoljunk. Semleges színek javasoltak a burkolat kiválasztása során. A járófelületeket gondos tervezés során kerüljenek kialakításra, hiszen azoknak illeszkedniük kell a zöldfelületek szegélyeihez és a kerítések lábazataihoz. Egy fasor jóval több, mint egy utca zöld térfala: a fasorok legtöbb esetben a települések fő zöld tömegét alkotják, összekötik a zöldterületeket, szakszerű utcafásor hálózat kialakításban kondicionálják és élhetővé teszik a lakosság mozgásterét. A fásítási terv készítése vagy fasor megújítás tervezése rendkívül sok szempontot sorra vevő tájépítészeti feladat. A fasorok a településépítészet zöld hálózatai, melyek a tájépítész szakági tervezésben nélkülözhetetlen, a növényállomány kialakításában a településépítészet terén. A növényzet a közterületek alapvető alkotója, élhetővé ezek parkosítás és utcafásítás révén válnak. Önmagában kevés a fajok botanikai ismerete, vagy a várostervezés épített és művi elemeihez kötődő szaktudás: utcafásítási terv készítés során mindezeket a tájépítész együttesen alkalmazza.

KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

A település azon találkozási pontjai ahol a természethez kapcsolódva, szabadban élhetjük meg a helyi közösséghez való hovatartozásunkat, a közösségi szabadterek. Megjelenésük fokozottan fontos, mivel ezeken a helyeken hosszabban tartózkodunk, ezért ezek a teresedések tervezését szakemberek végzik. A nem megfelelően kialakított tér használata a környezet gyors romlásához vezet.

Egy-egy tér kialakításánál fontos felmérni a használók várható szokásait, számukat, a használni kívánt időszakot és jellegét. A tevékenységekhez és a közlekedéshez megfelelő számú és minőségű tereket szükséges biztosítani. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.

AJÁNLÁSOK: GAZDASÁGI TERÜLET

a településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

Ipari, gazdasági tevékenységet lakóterületen csak kivételes esetben, alapvetően a lakosság alapfokú ellátása céljából végezzünk.

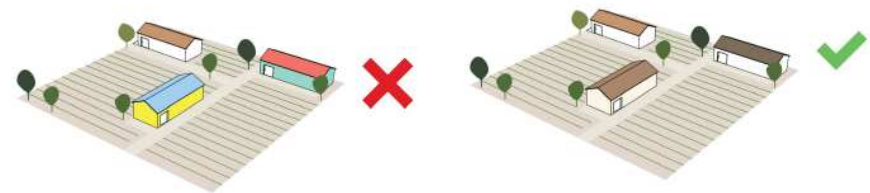
A tevékenység fajtája a szomszédok zavarását ne okozza, a lakóterületi együttélés normáinak betartására legyen alkalmas. Nem alkalmas lakókörnyezeti integrálásra a zajos, bűzös, jelentős ügyfélforgalommal járó stb. problémás tevékenység, ezek megvalósítására erre a célra a közigazgatási területen kijelölt egyéb övezeteiben van lehetőség.

Ipari, gazdasági tevékenység céljára a település mezőgazdaságilag kevésbé értékes, alacsony termőképességű területeit kell igénybe venni, illetve meg kell vizsgálni a település barna-, illetve rozsa övezeteinek hasznosíthatóságát.

Tapasztalt tervezőt vegyünk igénybe az elképzelésünk megvalósítására, aki a gazdasági létesítmények, ipari területek vonatkozásában megfelelő referenciával rendelkezik.

Az új gazdasági épület igazodjon volumene és kiterjedése vonatkozásában a környezetéhez. Fontos az illeszkedés vagy arányos illeszkedés.

Az ipari, gazdasági épületek többnyire a technológia, a racionalitás, a gazdaságosság által meghatározottak, azonban ezek a létesítmények is formálhatók, gazdagíthatók. Az előbbiek érvényesek a tömegformálásra, a lapos-, vagy magastető kiválasztására, homlokzati anyaghasználatra, a színekre stb.

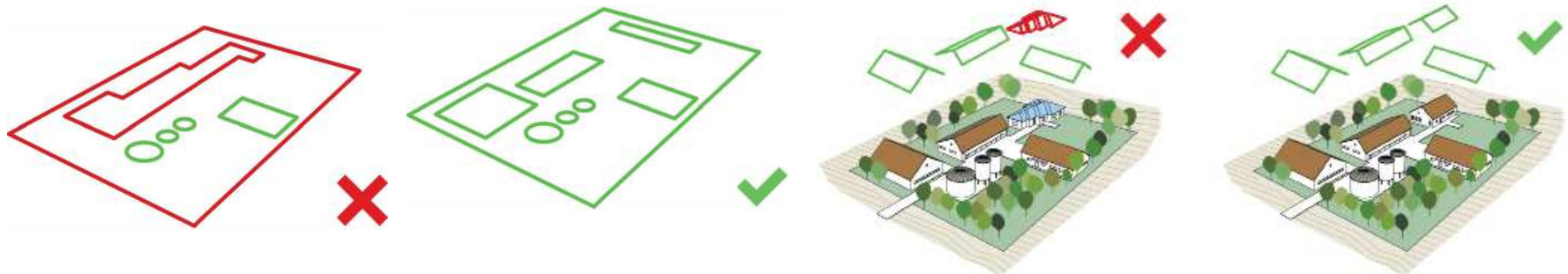

A telephelyek kialakításánál fordítsunk figyelmet a főépület utcafronti homlokzatának egyszerű építészeti gazdaságára, mely ez által igényessé teszi épületünket. Fontos szerep jut, kiemelt figyelmet kap az utcafronti kerítés, a porta, valamint a személy- és ipari kapuk, nem utolsósorban a reklámfelületek, feliratok elhelyezkedése és kialakítása.

A fogadó övezet kialakításánál az igényes térburkolat, zöldfelület, reklámok szebbé teszi telephelyünket.

Az irodai funkcióval ellátott épületrészekkel kapcsolatosan a fizikai dolgozókat kiszolgáló helyiségek esetében az épületek igényesebb kialakítására törekedjünk. A szociális épületrész teljesen takarhatja az egyszerűbb karakterű épületszárnyat.

Az ipari, gazdasági épületeknél, létesítményeknél is fontos a zöldfelületek, fasorok, árnyékolók stb. alkalmazása. A felsoroltak alkalmazása a meglévő nem különösebben esztétikus telephelyek esetében is alkalmazható a telephely arculatának gazdagítására, javítására, néhány esetben az épület, épületrész takarására.

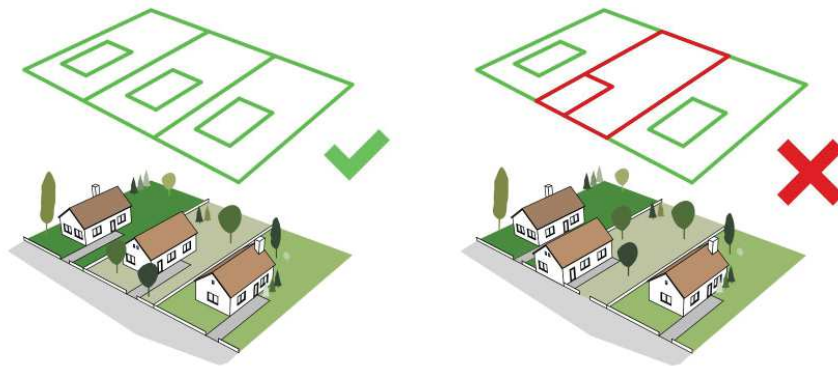
AJÁNLÁSOK: ÜDÜLŐTERÜLET

TELEPÍTÉS

Az üdülőterületen a telkeken a házak szabadon állnak.

A telepítés szabadonálló, utcafronttal merőleges hajlásszögű tetővel jellemezhető. A területen csak pihenésre, üdülésre készült épületek találhatók. A kialakult utcakép figyelembevételével helyezzük el épületünket.

Ezen településrészen állandó lakosság nem található, itt döntő többségben nyaralók és kempingek találhatók.

Ajánlott a terepre való illesztéskor megfelelően telepített, terepre ültetett épület alkalmazása.

TEREPALAKÍTÁS

Az ingatlanok beépítésénél a terep nem befolyásoló tényező, sík terület. A régi üdülőrészen a nyaralók cölöpökre épültek, árvíz megelőzés szempontjából.

Javasolt az azonos magasságú épületek egyenletes utcaképezés megalkotása. Az újonnan épülő épületeknek a meglévő magassághoz kell alkalmazkodniuk az egységesség érdekében. Földszinten ne alkalmazzunk helyiségeket, épületünk cölöpökön álljon, hiszen az üdülőterületet árvíz veszélyes területen fekszik.

MAGASSÁG

A nyaralók magassága csaknem azonos. Az ingatlanok általában több szintesek és előfordul, hogy cölöpökön állnak, mivel a terület, ahol fekszenek a Tisza ártere.

A meglévő nyaralók figyelembevételével kell az új épületet elhelyezni, tehát hasonló magassággal kell kialakítani, mint a környezetében lévő többi ingatlant.

Javasolt az azonos magasságú épületek egyenletes utcaképének megalkotása. Az újonnan épülő épületeknek a meglévő magassághoz kell alkalmazkodniuk az egységesség érdekében.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A meglévő üdülőépületek közé telepíteni kívánt épületnek hasonló hajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetében lévőké. A településrész utcaképébe a túl alacsony vagy a túl magas hajlásszöggel rendelkező épületek illenek bele.

Javasolt a meglévő épülethez való illeszkedés a tetőhajlásszög kiválasztása esetén.

TETŐFORMA

A településrészen a tetőforma nyeregtetős vagy lapostetős. Új épület tervezésekor ne alkalmazzunk sátoztetős vagy összetett tetőformát.

Azonos tetőformájú épületek egyenletes utcaképet alkotnak. Az egységesség érdekében az újonnan épülő házaknak is hasonló tetőformával kell, hogy épüljenek.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Használat során ügyelni kell a végső összkép harmóniájára mind a lakóépület, és mind a környezet vonatkozásában. A túldíszített illetve túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, ezután a tiszta, nyugodt településrészre zavaróan fog hatni. Egy jól megválasztott burkolat nem csak esztétikus, de az épületet is óvja a külső hatásoktól.

AJTÓK, ABLAKOK

A hagyományos nyíláskialakítás a domináns, mely a homlokzat felé a kétszárnyú széles nyílászárókat jelenti. Nyaraló építésénél célszerű a környéket körbejárni, és azokból ihletet meríteni, ezzel is gazdagítva az utcaképet.

HOMLOKZAT, ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

A visszafogott illeszkedés, hasonló színek jellemzik az épületeket, a színvilág nem túl változatos, hagyományostól eltérő színekkel készült épületekkel alig találkozni. A környezetbe illeszkedő színhasználat jellemző, hiszen a terület csaknem erdő. A barna és a szürke színhasználat mellett a bordó és sötét színek is alkalmazhatók.

Az új épületek építésénél a meglévőhöz hasonló színvilágához illeszkedő színhasználat ajánlott. A kirívó és feltűnő színhasználat, a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok nem elfogadhatóak. A rikító fehér szín nem javasolt.

A kirívó homlokzati színek alkalmazása nem ajánlott.

A héjazat színének kiválasztása során az élénk színek alkalmazása nem javasolt, a hagyományos sötét színeket válasszuk.

Funkcionális tekintetű is figyelembe véve illeszkedjen a környezetébe az épület kialakítása, anyaghasználata, építészeti megoldásai, a homlokzat tagolása és a színvilága.

RÉSZLETEK

Az egyszerű részletek gazdagítják a homlokzatot. A fa és téglá burkolatai megmozgatják a tömeget. Az organikus stílusú épületeknél a fa elemek alkalmazása dominál.

Az üdülőépület huzamos tartózkodás céljára szolgáló helyiségek eléréséhez az utcáfront irányában találhatóak általában a laépcsőszerkezetek, melyek egyedi módon jöttek létre, két egyformát nehéz találni belőlük.

Az épület harmónikus kialakítását az egyes részei is befolyásolják. A homlokzaton lévő díszek, ornamentikák, hirdetőfelületek, egyéb műtárgyak illeszkedjenek a környezetébe.

KERÍTÉSEK, TÉRFALAK

Ha kellően odafigyelünk, kellően igényesen választunk ki és valósítunk meg, akkor jön létre a megfelelő összkép. Az üdülőterületen ugyan elvannak egymástól kerítve az ingatlanok, de kialakításukban az igényesség nem jellemző. Új kerítés készítésénél a legalapvetőbb drótkerítés is megfelelő lehet, amennyiben azt megfelelően készítik el. A falazott és fa kerítések nem javasoltak, hiszen azt a Tisza bármikor elöntheti, így tartóssága rövid életű lehet és folyamatos karbantartást igényelnek.

Vegyük figyelembe a kerítés megválasztásakor az épület színezését és anyaghasználatát. A kapu hangsúlyosabb lehet, de ne hivalkodó. Az áttört kerítés a kertet és a házat is hagyja látni. A tömör kerítés egyáltalán nem javasolt a Tisza közelsége miatt.

KERTEK

A falusias lakóterületen leírtak itt is érvényesek, viszont lazább megkötésekkel. A kertet az átutazók nem is nagyon nézik, hiszen távol esik a főúttól, és a sűrű növényzettől látni sem lehet. Itt nincsenek vetemények, nincsenek gyümölcsös fák. A tulajdonosok nem itt laknak, csak a nyári és téli szezonban látogatnak el. A kertek ilyenkor nem ápoltak.

UTCÁK, KÖZKERTEK, KÖZPARKOK

Általában kavicsal szőrt vagy földutak, melyeknek a szélessége két gépjármű egymással szemben való haladására szinte alkalmatlan.

Az üdülőterületen nem található játszótér, viszont a strand és környéke kellemes kikapcsolódást nyújt az ide látogatók részére.

AJÁNLÁSOK: BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

A területek beépítetlen jellegének megtartása a cél a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megővése mellett. A telekszerkezet és a terület-használat hosszú távú megőrzése a tájkarakter megőrzését szolgálja.

A világítás kialakítása során a lefelé világító megoldásokat alkalmazzuk. Építmények elhelyezése nem ajánlott, a már meglévőknek pedig a folyamatos karbantartása, az ingatlan kaszálása, a becserjésedés megelőzése szükséges. A vízelvező csatornák karbantartására fokozott figyelmet kell biztosítani, a kezelősávot folyamatos kaszálással rendszerben kell tartani, hogy bármikor járható legyen.

A meglévő erdőterületek „nyugalmának” biztosítása fokozott figyelmet von maga után. A nyílt pusztalátványának megőrzése érdekében kerítés elhelyezése csak a tanyaépületekhez kapcsolódó földrészlet körül ajánlott. A tájkép klímabarát megváltoztatása agroerdészeti és egyéb korszerű módszerekkel ajánlott. Javasolt fajok: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*), mezei juhar (*Acer campestre*), mezei szil (*Ulmus minor*).

JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

Ezen az épületen a természetes anyaghasználat a kiemelkedő. A házon látható fa anyagból kialakított erkély és a fa nyílászárók teljesen harmóniában állnak egymással.

Jelen épületen a homlokzat színe teljes összhangban van az épülettel és a szomszédos épületekkel. A lakóépület teljes mértékben összhangban van a település utcaképével.

A téгла felhasználásával időtálló anyagot használunk, amely nemcsak a homlokzaton mutat jól, hanem kerítésként alkalmazva is, amely az utcán sétálva kovácsoltvas kapukkal és személyi bejárókkal vegyítve mutatós. Az alapvető falazóelem modern anyagokkal való kombinálása szép példákat láthatunk.

Javaslatok:

- Tetősíkban tökéletesen illeszkedő napelemek, színben, felületben is a lehető legkevésbé feltűnő megoldás.
- Jó megoldás lehet, a főépület megjelenést eredeti, tiszta mivoltában meghagyva, a napelemek az épület mögötti melléképületen kerüljenek elhelyezésre.
- A parabola antenna a lehető legeldugottabb helyen kerüljön elhelyezésre, például a kémény mögött kevésbé látható.
- A kémények épp úgy az épülethez tartoznak, mint a többi szerkezet, ne feledkezzünk hát el annak megtervezéséről! Figyeljük meg a környék kéményépítési hagyományait, ne használjunk tájidegen elemeket.
- A klíma kültéri egységet rejtett kialakítással, vagy a főépület mögött javasoljuk elhelyezni.
- Az épületek felújítása során komplex felújításra törekedjünk, tehát a homlokzat burkolással egy időben javasolt a nyílászáró csere és a tetőhéjazat cseréje is.

A fa anyag használatával bármilyen stílust meg tudunk valósítani környezetünkben. Így nem csak egyedivé, de hangulatossá is tudjuk tenni házunkat.

Ahogy látszik is a felső és jobb oldali képen, akár részleteiben nézzük az épület, akár egységében, a nyílászárók, és az apáca rács, mint kiegészítő elemek, természetes alapanyagokból nagyon jól mutatnak a lakóházon. Kiemelik annak homlokzatát. Összhatásban az épület, illeszkedik környezetéhez és az utca-képhez.

KITEKINTÉS – NÉHÁNY JÓ PÉLDA HELYBEN ALKALMAZHATÓ SAJÁTOS ÉPÜLETRE, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETRE

Jelen munkarészben olyan épületekre, épületrészekre láthatunk jó példákat, melyek a település jövőképeének kialakítása során lehetnek meghatározóak. A településen bizonyos részein van lehetőség a mai kortárs, modern építészeti elemeivel felruházott lakóépületek elhelyezésre.

Fontos azonban, hogy új házunk tervezésekor vegyük figyelembe környezetünket. Figyeljünk a telkünket körvevő lakóépületek magasságra, tetőformájára, telepítésére. Azonos magasság, formavilág megtartása mellett alkalmazhatunk olyan modern épületmegoldásokat, melyek modern külsővel ruházzák fel épületünket.

Jelen épületeken alkalmazott homlokzati anyagok, a kert felé néző hátsóterasz és az egyedi homlokzatkialakítás jó példaként szolgálhat a modern, letisztult építészetet kedvelők számára.

Napjainkban sok szó és politikai nyilatkozat hangzik el a falu, a vidék gazdasági, társadalmi felemelésének szükségességéről. Szándék és ígérek vannak a gazdasági támogatásra, a biztonságos élet megteremtésére, a hagyományok megbecsülésére. A falu problémái e területeken égetően sürgős beavatkozásokat követelnek. Így remény van arra – ha ez a remény egyelőre nélküli is a megvalósítás biztosítékait – de remény van arra, hogy a falu visszanyeri évezredek küldetését, ami a föld megtartása és megművelése; a falu visszaveszi nemzetmegtartó képességét, ami az ország számára népesedési és szellemi aranytartalék; és a falu újratekinti hagyományait, ami egészséges közösségeket jelent a hit, az önérték és az összetartozás érzésének újraépítésével. Ha a reményt valami isteni lélekerősítéssel határozott céllá lehet erősíteni, akkor a fejlődés a vidék természetes gazdálkodásának újraépítésével kezdődik. Majd a sorvadó falvak újraneépítésével folytatódik, s nem utolsó sorban a közösségek, a falukosság szellemi, szakrális, kulturális egyesítésével válhat teljessé.

Javasluk a felújítások terén a helyi elit irányításával az épületek puszta karbantartása egy olyan szociális program lehetne, amely néhol már elindult (például Terény erre ragyogó példa, vagy a Tolna megyei Závod). Egy-egy helyi vezető, építész, értelmiségi a falufejlesztést arra építi fel, hogy „dolgozzunk a házon”. Ez régen természetes volt, de most újra fel kell hívni rá az emberek figyelmét. Ha nincsen más munka, a házakon és a házak körül mindig akad tennivaló.

JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

A település arculatának kialakításában nagy szerepe van az utcák megjelenésének, küllemének is. Az utcaképet nagymértékben meghatározza a hirdetőtáblák, reklámfelületek megjelenésének módja. Ezeknek a tábláknak a célja elsősorban a figyelemfelkeltés, ezért sokszor élénk színekkel vagy túlzottan nagyméretű táblák kihelyezésével próbálják ezt elérni. Az információ közlését kreatív módon, a környezethez jobban illeszkedve is megtehetjük.

Az egységesen megtervezett tájékoztató táblák a település arculatának pozitív megjelenését segítik. Az egyedien kialakított, fa faragot oszlopokon álló hirdetőtáblák, üdvözlőtáblák feldobják a településképet.

Az épület homlokzatán elhelyezett reklámfelületek, hirdetőtáblák, cégerek harmonizáljanak az épülettel, színben válasszunk semleges árnyalatokat, földszíneket.

Az egyedi készítésű utcanévtáblák szintén emelik az adott utca képét. Nem javasoljuk a rikító, színben, anyagában és formájában nem odaillő táblák használatát. Ajánlott a természetes alapanyagokból készült, az épület homlokzatával harmonizáló táblák kihelyezése.

Pozitív példák, egyedi ötlet alapján megvalósított utcanév táblák, házsámok, melyek feldobják az épület homlokzatát.

Ezek a házsám táblák egyértelmű példája annak, hogy: „Ahány ház, annyi szokás”.

Galambduc.

Az egyedi táblák különlegessé teszik egy épület összképét.

Hirdetőtábla.

Fából készült buszmegálló a főutcán.

Fa anyagból készült postaláda.

IMPRESSZUM

TISZATELEK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

tiszatelek.hu

tiszatelek@t-online.hu

4487 Tiszatelek, Kossuth u. 108/A. szám

Telefon: 06-42-358-555

Polgármester: Gégény Géza Zsolt

tiszatelek@t-online.hu

Főépítész: Dudás Ede István

dudas.ede1@t-online.hu

SZERKESZTETTE: NYÍRSÉGTERV KFT.: Dudás Ede István, Feketéné Varga Emese

SZÖVEG: NYÍRSÉGTERV KFT.: Dudás Ede István, Feketéné Varga Emese

FOTÓ: NYÍRSÉGTERV KFT.: Dudás Ede István, Feketéné Varga Emese, Fekete Róbert

BORÍTÓ: NYÍRSÉGTERV KFT.: Dudás Ede István

GRAFIKAI TERVEZÉS: NYÍRSÉGTERV KFT.: Dudás Ede István, Feketéné Varga Emese

BETŰTÍPUS: Titillium

Készült Magyarország kormánya megbízásából a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan.

Építészeti útmutató ábrái:

- LECHNER Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft.

A kézikönyvben felhasználásra került a

- Wikipédia honlapján megtalálható szövegrészek a településről,

- Magyarszéphely minta arculati kézikönyv egyes szövegbetétjei,

- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága honlapján megtalálható szövegrész, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi körzetről.

Tiszatelek, 2017.

Kapott adatszolgáltatások:

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Osztálya adatszolgáltatási levele
- Kulturális Örökségvédelemért Felelős Helyettes Államtitkár Nyilvántartási, Tudományos és Gyűjtemény Főosztály, Nyilvántartási Hatóság adatszolgáltatási levele
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága adatszolgáltatási levele
- Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság Debreceni Hatósági Iroda adatszolgáltatási levele

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI KORMÁNYHIVATAL

NYÍREGYHÁZI JÁRÁSI HIVATALA

Ügyiratszám: SZ-10/106/01733-4/2017
Ügyintéző: Rác-Szabó Krisztina
Telefon: 42/599-677
E-mail cím: racz-szabo.krisztina@szabolcs.gov.hu

Tárgy: Tiszatelek Község településképi arculati
kézikönyv és településképi rendelet
elkészítéséhez örökségvédelmi adatszolgáltatás
Hiv. szám: 529-5/2017
Melléklet: a közhiteles örökségvédelmi
nyilvántartás elektronikus állománya

Gégény Géza Zsolt

Tiszatelek Község Polgármestere

Tiszatelek

Tanács u. 20
4487

Tisztelt Polgármester Úr!

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Hatósági Főosztály Építésügyi és Örökségvédelmi Osztálya Tiszatelek településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet elkészítéséhez elkészítése tárgyában az alábbi véleményt adja:

A *kulturális örökség védelméről* szóló **2001. évi LXIV. törvény** (továbbiakban: **Kötv.**) 4. és 5. §-a alapján, a kulturális örökség (a régészeti örökség, a műemléki értékek) a nemzet egészének közös szellemi értékeit hordozza, ezért megóvása mindenkinek kötelessége.

A kulturális örökség védelme közérdek, megvalósítása közreműködési jogosultságot és együttműködési kötelezettséget jelent az állami és önkormányzati szervek, a nemzetiségi szervezetek, az egyházi jogi személyek, a civil és gazdálkodó szervezetek, valamint az állampolgárok számára.

A régészeti lelőhelyek hazánk és a Kárpát-medence történetének meg nem újuló történeti forrásai, ezért a Kötv. 3. §-a szerint a kulturális örökség védelme érdekében a köz- és magáncélú fejlesztéseket – így különösen a terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, környezet-, természet- és tájvédelem és az ezzel kapcsolatos beruházások tervezését – e védelemmel összhangban kell végezni.

A kulturális örökség védelme – és a jövőbeni beavatkozások tervezhetősége – érdekében a következőket tarjuk szükségesnek:

A tárgyi arculati kézikönyvnek Tiszatelek község teljes területére vonatkozóan tartalmaznia kell a Miniszterelnökség Parlamenti Államtitkárság Társadalmi és Örökségvédelmi Ügyekért, valamint Kiemelt Kulturális Beruházásokért Felelős Helyettes Államtitkárság Örökségvédelmi Hatósági Főosztály Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztály (Elérhetősége: Postacím: 1357 Budapest, Pf.: 6.; Tel.: +36 1 430

HATÓSÁGI FŐOSZTÁLY ÉPÍTÉSÜGYI ÉS ÖRÖKSÉGVÉDELMI OSZTÁLY

4400 Nyíregyháza, Hősök tere 5. 4400 Nyíregyháza, Pf.: 74. Telefon: (42)599-617 Fax: (42)506-503

E-mail: nyiregyhaza@szabolcs.gov.hu Honlap: www.kormanyhivatal.hu

6071, E-mail: nyi@me.gov.hu) nyilvántartásában rögzített aktuális adatokat. Az adatokat e levél mellékleteként, elektronikus állományokként csatoljuk.

Tájékoztatom, hogy a település területén országos védetség alatt álló műemléki érték és védetté nyilvánított régészeti lelőhely nem található a település területén, a nyilvántartott lelőhelyek száma: 8.

A Kötv. 9. § és 10. § alapján a régészeti lelőhelyeket - a fenntartható használat elvének figyelembevételével - csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak. A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni.

A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük, ezért kiemelt fontosságú, hogy a településrendezés eszközeinek elkészítésekor a tervlapokon feltüntetésre kerüljenek a régészeti lelőhelyek, a műemlékek és a műemléki jelentőségű területek, és ezeket az adatokat a későbbiek során folyamatosan frissítsék, hiszen az örökségvédelmi adatbázis bővül.

Az arculati kézikönyv megfogalmazásakor javasolom, hogy helyi védett épület esetében - amennyiben ilyen a településen található - szakmai véleményező testület szakértői állásfoglalásának figyelembevételével történhessen új épületek, építmények építése, műtárgyak, szobrok elhelyezése. Ilyen esetekben javasolom továbbá, hogy a védett érték méltó településképi, illetve tájképi megjelenése érdekében a hagyományos műszaki megoldások és építőanyagok használatát részesítsék előnyben. Védett épület elé közterületen szobrot vagy bármilyen műtárgyat, berendezést elhelyezni csak olyan módon lehessen, hogy az épület látványát ne zavarja.

Helyi védett építmények esetén a szomszédos ingatlanok beépítésénél figyelembe kell venni az illeszkedés szabályait. A melléépítésnél az új épületek homlokzati díszítő elemeinél kerülni kell a megtévesztő analóg építészeti elemek alkalmazását, ugyanakkor törekedni kell a tömeg és magassági méretek (párkánymagasság, homlokzatmagasság, tetőgerinc magasság, stb.) megválasztásánál a régihez történő korrekt csatlakozást eredményező megoldásokra, akár lépcsőzetes magasságok alkalmazásával.

Nyíregyháza, 2017. július 11.

Tisztelettel:

Dr. Galambos Ildikó

hivatalvezető

névben és megbízásából

Béres Ágoston

főosztályvezető-helyettes

Címzett:

1./ Címzett E-mail: tiszatelek@t-online.hu

2./ Irrattár

Handwritten signature: Székely-Szabó Béla

MINISZTERELNÖKSÉG
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÓSÁGI FŐOSZTÁLY
ÖRÖKSÉGVÉDELMI NYILVÁNTARTÁSI OSZTÁLY

Gégény Géza Zsolt úr részére
polgármester

Tiszatelek Község Önkormányzata
Tiszatelek
Tanács u. 20.
4487

Iktatószám: ÖNYO/417/2 (2017)
Hiv. szám: 529-5/2017.
Ügyintéző: Jancsó Lídia
Tel. szám: 06-1-430-6071
Melléklet: .xls táblázat, szerkeszthető
térinformatikai állomány

Tárgy: Adatszolgáltatás településrendezési tervhez - Tiszatelek

Tisztelt Gégény Géza Zsolt Úr!

A Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztályához (a továbbiakban: Nyilvántartási Osztály) 2017. július 3. napján érkezett, ÖNYO/417 (2017) számú kérelme nyomán csatoltan megküldöm Önnek a fenti hivatkozási számú megkeresésében kért, Tiszatelek területére vonatkozó, nyilvántartott régészeti lelőhelyek leíró adatait tartalmazó táblázatot, valamint szerkeszthető térinformatikai állományt.

Az adatszolgáltatás nem minősül a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 83. § (1) bekezdése szerinti hatósági bizonyítványnak.

Jelen levél mellékletében, illetve elektronikus úton megküldött adatszolgáltatás a kérelemben szereplő releváns adatokat tartalmazza, melyet településrendezés céljából használhat fel; egyéb – építésügyi hatósági hatáskörén kívüli – eljárásában nem alkalmazhat, valamint abból harmadik fél számára adatot szolgáltatni nem jogosult.

A településrendezési eljárásban a javaslatot a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (Kötv.) 85/A. § (1) bekezdése, valamint a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 496/2016 (XII.28.) Korm. rendelet 12. mellékletében meghatározott örökségvédelmi hatástanulmány vonatkozó megállapításai szerint, a Kötv. 40/A. §-ban foglaltak figyelembe vételével készítsék elő a véleményezésre. A véleményezést a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012 (XI.8.) Korm. rendelet 9. melléklete, valamint 43/A. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően kezdeményezzék.

Kiadáskor hatályos adat.

Igazgatási szolgáltatási díj fizetése alól mentesül.

A nyilvántartást vezető hatóság hatósági hatáskörét és illetékességét a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 496/2016. (XII.28.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet) 3. § (1) bekezdés c) pontja és a régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásának és védetté nyilvánításának, valamint a régészeti lelőhely és a lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól szóló 13/2015. (III. 11.) MvM rendelet 6. § (1) bekezdése határozza meg.

A hatáskör gyakorlója a nyilvántartást vezető hatóságaként Lázár János, a Miniszterelnökséget vezető miniszter, akinek a nevében a Miniszterelnökség Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2014. (VII.23.) MvM utasítás 1. melléklet 79. § d) pontja és a 2. függelék 9.5.7. pontja alapján az Örökségvédelmi Hatósági Főosztály vezetője gyakorolja a kiadmányozási jogkört.

Budapest, 2017. július 6.

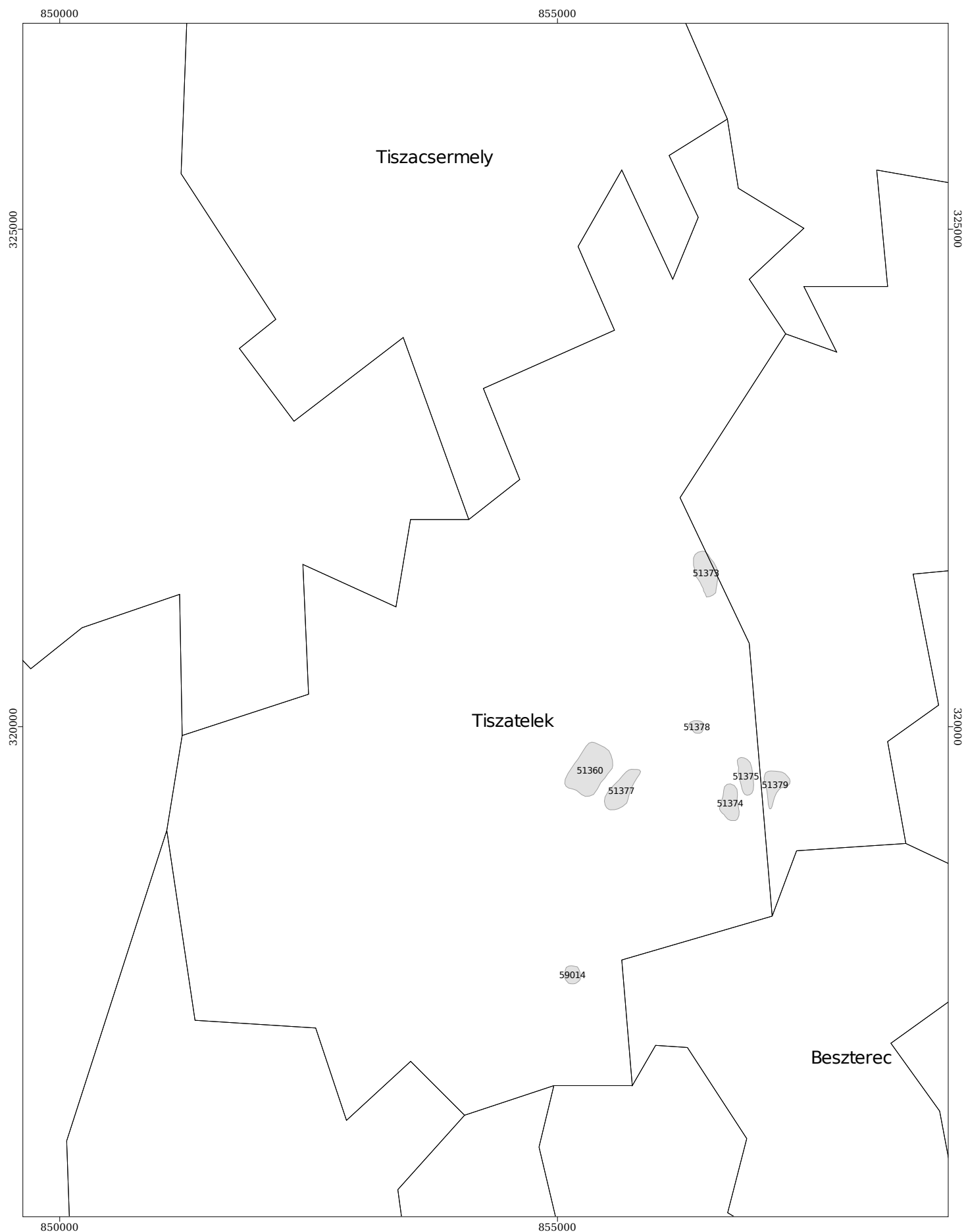
Dr. Buzinkay Péter
főosztályvezető

RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

azonosító	lelőhelyszám	név	HRSZ	EOV Y koordináta	EOV X koordináta
51360	1	Telekdomb	0322/2, 0322/3, 0322/4, 0322/5, 0322/6, 0322/7, 0322/44, 0322/45, 0322/46, 0322/47, 0322/48, 0322/49, 0322/32, 0322/27, 0322/28, 0322/29, 0327/2, 0322/18, 0322/30	855328	319563
51373	2	Csóka-dűlő	0225/11	856496	321544
51374	3	Szekeres tanya	02/52, 011/1, 010/9, 010/8, 02/50, 02/44, 010/7, 010/6, 010/4, 02/29, 02/34, 02/26	319229	856738
51375	4	Vasútállomással szemben	02/52, 02/28, 02/4, 02/5, 02/6, 02/7, 02/8, 02/9, 02/53, 02/49, 02/3	319502	856896
51377	5	Dubár sziget	017/16, 017/17, 017/18, 017/19, 017/20, 017/21	319355	855644
51378	6	Tiszatelektől É-ra	308, 309, 310, 312, 337, 327, 328, 329, 330, 331, 332	319997	856402
51379	7	Tiszatelek határa	02/19, 02/18, 02/21, 0285/1, 0285/3, 0286, 0287/7, 0287/8, 0287/1, 0287/2, 0287/3, 0287/5, 02/22	319417	857188
59014	8	Kocoba-tanya DK-i srok	043/6, 043/7, 067	855153	317502

Lelőhelyek térinformatikai adatszolgáltatása

Tiszatelek

0 500 1000 1500 2000 m
Méretarány = 1 : 50000

2017.07.06 16:07:40

Gégény Géza Zsolt
polgármester

Tiszatelek
Tanács u. 20.
4487

Ikt. sz.:	3052-2/2017
Ea:	Ködöböcz Viktor
Melléklet:	-
Ügyintézés módja:	e-mail: tiszatelek@t-online.hu
Hiv. sz.:	529-5/2017
Irányítás:	Dudás Ede főépítész
Tárgy:	településképi arculati kézikönyv, településképi rendelet megalkotása - adatszolgáltatás

Tisztelt Polgármester Úr!

Hivatkozva fenti tárgyú és iktatószámú megkeresésére, a településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet megalkotásához az alábbi, településre vonatkozó adatokat nyújtjuk:

- 1.) Országos jelentőségű védett természeti terület:
- Tiszatelek-Tiszaberceli-ártér Természetvédelmi Terület - kihirdető jogszabály: 80/2007. (X. 18.) KvVm rendelet.
- 2.) Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű (Natura 2000) területek - kihirdető jogszabályok: 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet és 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet.
Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület:
- Felső-Tisza KJTT (HUHN20001)

Különleges Madárvédelmi Terület:
- Felső-Tisza KMT (HUHN10008).
- 3.) Nemzeti Ökológiai Hálózat (ökológiai folyosó eleme) - 1996 évi LIII. törvény 53. §, 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről 2. §, 4. §.
- 4.) Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete (2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről 2. §, 4. §).
- 5.) Természeti terület (1996. évi LIII. törvény 4. és 15. §).

Debrecen, 2017. július 11.

Tisztelettel:

Dr. Kovács Zita
igazgató

NMHH

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság

Debreceni Hatósági Iroda

Ügyiratszám: CD/20611-2/2017.

Tárgy: Tiszatelek község településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítése

Elektronikus levélcím: debrecen@nmhh.hu

Ügyiratszámuk: 529-5/2017.

Ügyintézőjük: Dudás Ede mb. főépítész

Tiszatelek Község Polgármestere

TISZATELEK

Tanács u. 20.

4 4 8 7

Tisztelt Polgármester Úr!

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Hivatala (a továbbiakban: Hatóság), mint a tárgy szerinti településképi arculati kézikönyv elkészítésébe bevont államigazgatási szerv az alábbi tájékoztatást adja a hatáskörébe tartozó kérdésekben a jogszabályokon alapuló követelményekről.

Az elektronikus hírközlési építmények vonatkozásában, az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 94. § (1) bekezdése szerint: „A település tervezésénél, rendezésénél, utak és közművek építésénél, korszerűsítésénél, egyéb építmények és más létesítmények megvalósításánál, felújításánál – a külön jogszabályban meghatározott módon – biztosítani kell az elektronikus hírközlési építmények elhelyezésének lehetőségét.”

Az elektronikus hírközlési építményt elsősorban közterületen, meglévő elektronikus hírközlési építmények közös eszközhasználatával vagy más fizikai infrastruktúra elemeinek vagy más hálózatüzemeltető meglévő fizikai infrastruktúrájának felhasználásával kell elhelyezni, úgy, hogy a lehető legkisebb mértékben érintsen egyéb nem köztulajdonban lévő ingatlant.

./.

A postai létesítmények vonatkozásában a postai szolgáltatásokról szóló 2012. évi CLIX. törvény 31. § (1) bekezdése alapján: „A település tervezésénél, rendezésénél, utak és közművek építésénél, korszerűsítésénél, egyéb építmények és más létesítmények megvalósításánál, felújításánál biztosítani kell a postai szolgáltató helyek, felvételi pontok és kézbesítési pontok, valamint az egyetemes postai szolgáltatás teljesítését lehetővé tevő egyéb eszközök... ..elhelyezésének lehetőségét.”

Az elhelyezés területét a 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 26. § (1) bekezdése szabályozza, további műszaki iránymutatást az MSZ 7487 számú szabvány ad, míg az elhelyezés engedélyezésének feltételeit az elektronikus hírközlési építmények elhelyezéséről és az elektronikus hírközlési építményekkel kapcsolatos hatósági eljárásokról szóló 14/2013. (IX. 25.) NMHH rendelet határozza meg.

A Hatóság felhívja a figyelmet, hogy folyamatban van a „Digitális Nemzet Fejlesztési Program” megvalósítása - szélessávú internet elérés biztosítása - melyhez kapcsolódó beruházások, fejlesztések megvalósításának biztosítása befolyásolhatja településrendezési eszközök készítését, módosításait is.

A Hatóság a fenti adatszolgáltatását a 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 43/A § (3) bekezdése alapján teljesítette, és kéri, hogy a 43/A § (6) bekezdés b) és c) pontjaiban foglaltak szerint a kézikönyvet és a településképi rendeletet véleményezés céljából Hatóság részére szíveskedjen megküldeni iktatószámunk feltüntetésével.

Debrecen, 2017. július 12.

Németh József
hatósági irodavezető-helyettes

